БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 59 (19.730). ● 1987 йил 12 март, пайшанба ● Баҳоси 3 тийин.

ШАРАФЛИ БУРЧ

СССР Қуролли Кучлари сафларида ҳарбий хизмат қилиш, Совет давлатининг манфаатларини ҳимоя этиш, унинг қудратини ва обрў-эътиборини мустаҳкамлашга кўмаклашиш мамлакатимиз гражданларининг фахрли ва муқаддас бурчи.

Партия ва ҳукуматимиз халқаро вазиятнинг мураккаблигини, реакцион империалистик доираларнинг агрессивлиги ортиб бораётганлигини ҳисобга олиб, мамлакат мудофаа қобилиятини, СССР Қуролли Кучларининг жанговар қудратини мустаҳкамлашга жиддий эътибор беряпти.

«Партия билан давлат совет жангчиси — солдат ва офицер ўзининг оғир хизматини ўтай туриб, жамиятимизнинг ғамхўрлиги ва эътиборини ҳамиша ҳис этиб туришига, армиямиз гражданлик масъулиятини, мардлик ва ватанпарварликни тарбиялаш мактабига айланишига ҳаракат қилиб келди ва шунга ҳаракат қилмоқдалар», дейилади КПСС XXVII съездига Сиёсий докладда.

Ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида, ота-боболаримизнинг жанговар анъаналари руҳида тарбиялаш, ҳарбий хизматга тайёрлаш бугунги куннинг долзарб масалаларидан биридир. Уларни Қуролли Кучларимиз сафларида хизмат қилишга тайёрлашда ҳарбий комиссариатлар, ДОСААФ ташкилотлари муҳим роль ўйнамоқда.

Кекса авлоднинг шонли эстафетаси ишончли қўлларда. Ота-боболаримизнинг қаҳрамонона ишларини бугунги ёшлар давом эттирмоқдалар. Ҳозирги кунда ДОСААФнинг автомобиль, радиотехника бирлашмаларида, техника ва денгиз мактабларида, аэроклубларда Совет Армияси сафларига муносиб ўринбосарлар тайёрланмоқда. Бу ерда бўлажак жангчилар фақатгина ҳарбий хизмат қилиш учун зарур бўлган касбларни эгаллаш билан чекланмайдилар. Улар кекса авлоднинг қаҳрамонона ишлари билан яқиндан танишадилар, ўлмас анъаналарни ўзларига сингдирадилар. Афғонистон Демократик Республикасида интернационал бурчни бажариб, намуна кўрсатганлар орасида мудофаа жамияти талабалари ҳам кўпчиликни ташкил этади. Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари Наби Акромов ва Виктор Капшук армия сафига келгунча ДОСААФнинг автомобиль мактабида таълим олишган. Ана шу юксак унвонга сазовор бўлган учувчи Василий Шчербаков биринчи бор ҳавога ДОСААФ аэроклубидан кўтарилган. Икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони, СССР космонавт-учувчиси Светлана Савицкаянинг тақдири ҳам мудофаа жамияти билан боғлиқ.

Айниқса, ҳаёт дорилфунуни бўлган Армия ва Флот мактабини ўтаганлар ёшларга ҳақиқий устозлик қилмоқдалар. Совет Иттифоқи Қаҳрамони Виктор Петрович Кузнецовнинг ҳаёти Тошкент денгиз мактаби курсантлари учун жасорат, партия ва халқ ишига чексиз садоқат намунаси бўлмоқда. У Улуғ Ватан уруши йилларида зўр мардлик кўрсатган эди. Шу боисдан ҳам ветераннинг дарси мардлик ва жасорат дарсига айланмоқда. У ёшларни мовий денгизни севиш, денгизчи бўлишга қизиқтирибгина қолмай, денгизчилар кекса авлодининг бой, қаҳрамонона ишларига ҳурмат, ана шу анъаналарнинг муносиб давомчилари бўлиш руҳида тарбиялашга интилмоқда.

Бироқ кези келганда шуни ҳам айтиш керакки, мудофаа жамиятининг қатор коллективлари аъзолик бадаллари йиғиш, лотерея билетларини тарқатиш билангина чекланмоқдалар. Натижада баъзи ёшлар армияга бошланғич ҳарбий билимни эгалламасдан боришяпти. Тошкент областининг Бўка, Пискент, Бекобод районларида чақирилувчи ёшлар билан ишлаш барча бўғинларда ёмон аҳволда. Чиноз, Тошкент районларида ҳарбий-ватанпарварлик тадбирларига уруш ветеранлари, ўз интернационал бурчини Афғонистонда ўтаб келган жангчилар етарли жалб этилмаётир.

Пойтахтимиздаги Киров, Октябрь районларида ҳам ҳарбий-спорт ўйинларини ташкил этиш бўшашиб кетди. Чилонзор районидаги 168-мактабда эса ўқувчилар ҳатто «Зарница» ва «Орлёнок» ҳарбий-спорт ўйинлари қоидаларини ҳам билишмайди. Ҳақиқий хизматга чақирилаётган ёшларни кузатиш маросимларининг янги формаларини қидириб топиш ва ишлаб чиқиш масалалари ҳамон ҳал этилмаётир.

Ҳозирги замон жангчиси мураккаб техника ва қуролдан коллектив бўлиб фойдаланишга тайёр туриши керак. Бунинг учун рус тилини яхши билиши зарур. Афсуски, рус тилини ўқитиш ва ўрганиш республикамизнинг айрим областларида, айниқса район ва қишлоқларида бугунги кун талабларига жавоб бермайди. Янгибозор, Янгиариқ районларидаги мактаб ўқувчилари рус тилини яхши ўрганишмаяпти. Бу нарса Ульянов районида ҳам кўзга ташланади. Тошкент шаҳрининг Собир Раҳимов, Октябрь, Акмал Икромов районларидан хизматга чақирилган ёшлар орасида ҳам рус тилини билмайдиганлар учраб турибди.

Бўка, Чиноз, Ғалаба районларида «Бўлажак офицернинг халқ университети» ташкил этилмаган. Бу районларда ҳарбий мактабларга номзодлар комсомол комитетларининг иштирокисиз танланмоқда. Маҳаллий миллат ёшлари ва уларнинг ота-оналари орасида тушунтириш ишлари олиб борилмаётир. СССР Мудофаа министрлиги олий ўқув юртларига республикамиздан бораётган ёшлар математика, физика фанларидан ҳам оқсамоқдалар. Бунинг устига улар яхши жисмоний тайёргарликдан ўтмаганлар. Ўтган йили Тошкент областидан 382 киши ҳарбий билим юртларига ўқишга юборилди. Уларнинг сафи янада ортиши мумкин эди.

Бунинг устига маҳаллий партия ва совет ташкилотлари, жойлардаги халқ маорифи ва ҳунар-техника таълими бошқармалари ўқув юртларида ўқув-моддий базасини яратишга етарли ёрдам бермаётирлар, бу масалаларга юзаки қаралмоқда. Айниқса Андижон, Жиззах, Сурхондарё, Қашқадарё областларида бу соҳадаги ишлар талаб даражасида эмас. Республика областларидаги бир қанча ўқув пунктлари ишлари ҳам қониқарсиз олиб борилмоқда. Ўқув юртларига оталиқ ёрдами кўрсатиш ҳам кўпгина жойларда кўнгилдагидек эмас.

Совет гражданларини, айниқса ёшларни она-Ватан олдидаги ўз бурчларини ўташга тайёрлаш давлат аҳамиятига молик вазифадир.

Ёшларни Совет Армияси сафларида хизмат қилишга тайёрлаш, уларда армияга меҳр-муҳаббат, социалистик Ватанимиздан фахрланиш ҳиссини шакллантириш, бошланғич ҳарбий тайёргарлик даражасини ва самарадорлигини кўтариш ҳарбий-ватанпарварлик тарбиясининг асосини ташкил этиши даркор. Бугунги чақириқ ёшидаги йигит эртага она-Ватан сарҳадлари дахлсизлигининг соқчиси, тинчлик посбони бўлишини унутмаслик керак.

Шунга эришиш керакки, ёшларда социалистик Ватанни ҳимоя қилишга, бунинг учун ўзининг бутун куч-ғайратини, агар лозим бўлса ҳаётини ҳам бағишлашга шайлик туйғуси чуқур илдиз отсин. Бу ғоявий-сиёсий тарбиявий ишнинг муҳим соҳасидир.

ҚАРДОШЛИК ЁРДАМИ

● **«Каршипромжилстрой» трестида Грузиянинг табиий офатдан зарар кўрган аҳолисига комсомолларнинг ёрдам фонди ташкил қилинди.**

15-механизациялашган кўчма колоннадан Надежда Царькова бошлиқ ёш сувоқчи-бўёқчилар бригадаси бу фондни ташкил этишда ташаббус кўрсатди. Қизлар бир смена ишлаб бериб, шу куни ишлаб топилган пулни Грузияга юбордилар.

Трест ёшлари комсомол қизлар ташаббусини қўллаб-қувватлашди. Барча механизациялашган кўчма колонналарда текин меҳнат қилиш вахтасини ўтказишга, ундан тушган пулни давлат банкининг Грузия республика конторасини алоҳида счетига ўтказишга қарор қилинди.

(ЎзТАГ мухбири).

Улуғ Октябрнинг 70 йиллигига

БЕДА ЭКИЛМОҚДА

СИРДАРЁ ОБЛАСТИ. Гулистон районидаги «Комсомол» совхози деҳқонлари қишлоқ хўжалигини интенсив ривожлантириш ҳисобига барча соҳаларда юксак самарадорликни таъминлашга ҳаракат қилмоқдалар. Совхозда алмашлаб экиш кенг жорий этилганлиги туфайли пахта ҳосилдорлиги ортиши билан бир қаторда моллар учун мўл-кўл ва сифатли озуқа жамғаришга ҳам муваффақ бўлинмоқда.

Хўжалик миришкорлари бу йил суғориладиган ерларнинг анчагина қисмини қимматли озуқа экини бўлган беда экиш учун ажратишди. Бу майдонлар куздаёқ чуқур ҳайдалиб, минерал ва маҳаллий ўғитлар билан тўйдириб озиқлантирилди.

Ҳозир далаларда иш қизғин. Баҳорнинг илиқ нафаси кезаётган пайкалларда агрегатлар гулдуроси авжида. Бир майдонда ерларни текислаш, бошқасида эса ерга беда уруғи сепиш тезкорлик билан олиб бориляпти.

— Ҳозир ҳаво яхши, ерда нам етарли, — дейди моҳир механизатор Фарҳод Жўрабоев. — Ана шу ғанимат дамлардан унумли фойдалансак, уруғни тупроқнинг табиий намига ундириб олишга эришамиз. Бу эса дастлабки йилиёқ бедадан мўл ҳосил олиш имконини беради. Шу туфайли мавжуд агрегатларни иложи борича унумли ишлатишга ҳаракат қиляпмиз.

Бу йил совхоз азаматлари 181 гектар ерга беда, 47 гектар ерга беда билан рапс, 134 гектар ерга беда билан арпани қўшиб экишни планлаштиришган. Дала ишлари аниқ график асосида ташкил этилганлиги, механизаторлар, сеялкачилар ва техник хизмат кўрсатиш ходимларига етарли шароитлар яратилганлиги туфайли кунлик топшириқ бир ярим-икки ҳисса ошириб адо этиляпти. Экиш суръатини ошириш билан бир қаторда иш сифатига ҳам алоҳида эътибор берилаётир.

Суратларда: беда экишда илғорлик қилаётган тажрибали механизатор Фарҳод Жўрабоев (юқорида) ва ерга барака уруғи қадалаётган пайт тасвирланган.

А. Тўраев фотолари.

Жаҳон стандартлари даражасида

● **Қўқондаги электр машинасозлик заводи пайвандлаш трансформаторларининг катта туркумини Кубага юборди. Корхона ишчилари савдо соҳасида ишончли шерик эканликларини яна бир марта кўрсатдилар.**

Электр машинасозлари чет эл фирмалари билан биринчи марта амалий алоқа қилаётгани йўқ. Чунончи, яқинда улар монголиялик касбдошларининг буюртмаларини бажардилар. Бунинг устига, буюртмачиларнинг таъкидлашларича, Қўқон электр машинасозлик заводининг маҳсулоти энг юқори талабларга ҳам мос келади.

Ҳозир корхона цехларида Жазоир ва Нигерияга юбориш учун маҳсулотлар тайёрланмоқда. Улар тропик шароитда ишлатишга мослаштириб, зангламайдиган қилиб чиқарилмоқда. Завод маҳсулотларини жами ўн беш мамлакат фирмалари сотиб олмоқда.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ БЮРОСИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг 11 март куни бўлиб ўтган навбатдаги мажлисида Уйчи район партия комитетининг КПСС XXVII съезди талаблари асосида аҳолининг меҳнат тарбияси соҳасидаги иши масаласини кўриб чиқди.

Район партия комитети ва бошланғич партия ташкилотлари аҳолини меҳнатга онгли, ижодий муносабат руҳида тарбиялаш, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш юзасидан муайян иш қилаётганликлари қайд этилди. Партия ташкилотларида ва меҳнат коллективларида социалистик меҳнат интизомини мустаҳкамлаш, илғор тажрибани тарғиб қилиш ва жорий этиш масалалари чуқурроқ кўриб чиқила бошлади. Ўтказилаётган иш одамларнинг ишлаб чиқариш ва ижтимоий фаоллигини оширишга кўмаклашмоқда. Ўтган беш йилликда саноат ишлаб чиқариши ҳажми ошди, меҳнат унумдорлиги 28 процент кўтарилди. Пахта ва бошқа асосий турдаги қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш юзасидан планда белгиланган топшириқлар бажарилди.

Шу билан бирга Уйчи район партия комитетининг, бошланғич партия ташкилотларининг меҳнат тарбияси соҳасидаги фаолиятида катта камчиликлар борлиги кўрсатиб ўтилди. Район партия комитети ва унинг бюроси меҳнатга муносабатдаги чуқур сифат ўзгаришлари ва меҳнатнинг обрўсини ошириш учун партия XXVII съездидан кейин очилган қулай имкониятлардан дуруст фойдаланмаяптилар.

Меҳнатга лаёқатли бутун аҳолини ижтимоий ишлаб чиқаришга жалб этишга муносиб эътибор берилмаяпти. Район партия комитети билан район ижроия комитети мавжуд меҳнат ресурсларини тўла-тўкис таҳлил этиб чиқмаганлар, бу проблемани ҳал этишнинг реал йўлларини кўрмаяптилар, аҳолининг муайян қисми фақат шахсий ёрдамчи хўжаликларда ишлаётганларига муросасизлик билан қараб келмоқдалар.

Район партия комитетининг аҳолини меҳнатсеварлик руҳида тарбиялаш соҳасидаги фаолиятида система йўқлиги қайд этилди. Мактабларда ва қишлоқ ҳунар-техника билим юртларида ўқувчиларни меҳнатсеварлик руҳида тарбиялашнинг бош вазифаси сифатида ўқув программасини чуқур ўзлаштириш қониқарсиз сингдирилмоқда. Мактабларни битириб чиққан йигит-қизларнинг билимлари кўпинча мустаҳкам эмас, улар олий ва ўрта махсус мактаб программаларини, янги техника ва технологияни ўзлаштиришга тайёр эмаслар. Улар рус тилини яхши билмайдилар, аммо бу ерда конкрет иш қилиш ўрнига аввалгидек дабдабали даъватлар ва мулоҳазалар билан шуғулланилмоқда.

Кўпгина хўжалик раҳбарлари умумий таълим ислоҳотини амалга ошириш соҳасидаги тадбирларни эътиборга олмаяптилар, район партия комитети билан район ижроия комитети эса бунга принципиал баҳо бермаяптилар. Натижада мактаблар ва ҳунар-техника билим юртларининг устахоналарга ва асбоб-ускуналарга бўлган эҳтиёжидан атиги ярмиси қондирилган. Мактаб ўқувчиларига касб-кор ўргатиш юзаки олиб борилмоқда, мактабларни битириб чиққанларнинг озгина қисми ўзи танлаб олган касбда ишламоқда ёки ишчилик ихтисосини олишга интилмоқда. Мактаб ўқувчиларининг қишлоқ хўжалик бригадалари фақат қоғоздагина мавжуд. Район мактабларининг ўқувчилари меҳнат тарбияси ниқоби остида дарсдан ташқари пайтларда узоқ вақт қишлоқ хўжалик ишларига тортилмоқда. 1986 йилда 10,5 минг тонна пахта ёки жами ҳосилнинг 25 процентни мактаб ўқувчиларининг кучи билан терилди. Айни вақтда қишлоқда яшовчи катта ёшдаги аҳолининг анчагина қисми пахта териш кампаниясида қатнашмади.

Меҳнат тарбиясида ишлаб чиқариш коллективларининг имкониятларидан суст фойдаланилмоқда. Бу жойларда иш вақтининг анчагина қисми зое кетмоқда, икки йил мобайнида саноатда зое кетган иш вақти 2,2 минг одам кунидан ошди. Бракчиларга, прогулчиларга нисбатан жамоатчилик фикридан, ишчи йиғилишларидан, ўртоқлик, судларидан фойдаланилмаяпти. Қурилишдаги кўпгина объектлар муддатидан анча кейин ва катта камчиликлар билан топширилмоқда.

Партия ташкилотлари қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида меҳнат самарадорлигининг пастлигига муросасозлик билан қараб келаётганликлари таъкидланди. Кейинги олти йил мобайнида район қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга 48 миллион сўм сарфланди. Бироқ бу маблағлардан муносиб самара олингани йўқ. Иш ҳақи 30 процент ошган бўлса меҳнат унумдорлиги атиги 3,2 процент ошди. Асосий қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг таннархи камаймаяпти. Бригада ва оила пудратининг ролига етарли баҳо берилмаяпти.

Касаба союз ва комсомол ташкилотлари ҳали ҳам аҳолини меҳнатсеварлик руҳида тарбиялашда суст қатнашиб келмоқдалар. Кўпгина коллективларда социалистик мусобақани ташкил этишда, уни якунлашда расмиятчиликка йўл қўйилмоқда, бу эса ходимларнинг меҳнат беллашувига бепарволигини ва лоқайдлигини вужудга келтирмоқда. Ёшларнинг меҳнат ветеранлари билан учрашувлари, ишчилар синфи ва колхозчи-деҳқонлар сафига уларни тантанали қабул қилиш маросимлари камдан-кам ўтказилмоқда. Комсомоллар янги меҳнат ташаббусларининг, меҳнатни ташкил этиш, илғор тажрибани жорий қилиш янги усулларининг ташаббускорлари бўлиб майдонга чиқмаяптилар. Ёшлар орасида жамият манфаатларига зид ва ахлоқсизлик ҳоллари содир бўлмоқда. Районда аҳоли истиқомат қиладиган жойларда ишлашга етарли эътибор берилмаяпти, зарарли урф-одатларга ва анъаналарга қарши, хотин-қизларга нотўғри муносабатда бўлиш ҳолларига қарши қатъий кураш олиб борилмаяпти.

Район партия комитети билан район ижроия комитети социал масалаларни ҳал этиш билан ёмон шуғулланаётганликлари кўрсатиб ўтилди. Бу соҳа йўл қўйиб бўлмайдиган даражада суст ривожланмоқда ва ишлаб чиқариш соҳасининг тараққиётидан анча орқада қолмоқда. Уй-жой жуда етишмай турган бир шароитда уни қуриш юзасидан белгиланган топшириқлар бажарилмаяпти. 1986 йилда колхозлар ҳисобидан бир квадрат метр ҳам уй-жой қурилмади. Қишлоқларни социал жиҳатдан қайта қуриш қониқарсиз ташкил этилган.

Мана шу жиддий камчиликларнинг ҳаммаси аввало шунинг оқибатида содир бўляптики, район партия комитети ва унинг бюроси иш услубида тузукроқ ўзгариш рўй бермаяпти, эскирган усуллар ва ёндашувлар давом этиб келмоқда. Райком секретарлари С. Тошпўлатов, А. П. Хван, Р. В. Ҳамроқуловлар шу пайтга қадар экономикада, социал соҳада, идеология ишида тўпланиб қолган салбий жараёнлар ва ҳодисаларнинг нақадар ўткирлигини англаб олмаганликлари, бу иллатларни тугатиш юзасидан зарур чораларни кўрмаганликлари таъкидлаб ўтилди. Ўткир масалаларни хас-пўшлаш, ўртача натижалар билан қаноатланиш сингари эски одат сезилиб турибди.

Район партия комитетининг секретарлари, райком аппаратининг ходимлари асосан раҳбар ходимлар билан, чекланган активлар билан ишламоқдалар. Улар оддий кишилар билан камдан-кам учрашадилар, иш билан чуқурроқ шуғулланмайдилар, танқидга жиззакилик билан қарайдилар. Идеология иши турмушдан, қайта қуриш ва жадаллаштириш вазифаларидан ҳамон ажралиб қолган. Партия активларининг, коммунистлар ва партиясизларнинг анчагина қисми ҳали ҳам партия XXVII съездининг, КПСС Марказий Комитети Пленумларининг материалларини чуқур ўрганмаганлар, қайта қуришнинг моҳияти ва талабларини етарлича билиб олмаганлар. Райондаги «Октябрь байроғи» газетаси мавжуд муҳим проблемалардан четда турибди.

Қабул этилган қарорда Компартия Марказий Комитетининг Бюроси Уйчи район партия комитетининг аҳолини меҳнатсеварлик руҳида тарбиялаш соҳасидаги иши заифлигини қайд этди ва унга мавжуд камчиликларни тугатишни топширди. Партиянинг ҳар бир кишини умум бахт-саодати йўлидаги ҳалол меҳнатни ҳурматлаш ва шундай меҳнатга тайёр бўлиб туриш руҳида тарбиялаш соҳасидаги программавий талаблари тарбиявий ишнинг марказига қўйилиши керак.

Марказий Комитет Бюроси район партия комитетининг биринчи секретари С. Тошпўлатовдан ва район ижроия комитетининг раиси Т. Шерматовдан иш билан банд бўлмаган аҳолини ижтимоий меҳнатга жалб этиш, уй ишида ва шахсий ёрдамчи хўжалигида банд бўлган кишилар салмоғи ва сонини камайтириш юзасидан кескин чоралар кўришни талаб қилди. Уларнинг вужудга келган аҳволни тузатиш соҳасидаги ишни авж олдириб юборганликлари тўғрисидаги ахборотлари инобатга олинди. Белгиланган тадбирлар комплексида саноат корхоналарининг иш сменаларини кўпайтириш, ишлаб турган корхоналарда маҳсулот ишлаб чиқаришини кенгайтириш, янги кооперативлар, цехлар, филиаллар, теплица хўжаликлари ва ғишт заводларини барпо этиш, мамлакат ва республиканинг бошқа регионларида ишлашга ихтиёрий равишда жўнаб кетадиган кишиларни кўпайтириш кўзда тутилди.

Район партия комитети, район ижроия комитети ва хўжалик органлари экономиканинг социал йўналишини кучайтиришлари лозим. Уй-жой, мактаблар ва мактабгача тарбия муассасалари, савдо ва маиший хизмат корхоналарини қуриш планларини барбод қилишга йўл қўйиш мумкин эмаслиги таъкидланди. Район раҳбарларининг 1988 йилда уй-жой қурилиши ҳажми 70 минг квадрат метрга, шу жумладан колхозларнинг маблағлари ҳисобидан қуриладиган уй-жойлар 25 минг, уй-жой қуриш кооперативлари йўли билан қуриладиган уй-жойлар 13 минг, якка тартибда қуриладиган уйлар 7 минг квадрат метрга етказилиши тўғрисидаги ахбороти инобатга олинди.

Наманган область партия комитетига ўртага қўйилган вазифаларни амалга оширишда Уйчи район партия комитетига амалий ёрдам бериш таклиф қилинди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг мажлисида бошқа баъзи масалалар муҳокама қилиниб, улар юзасидан тегишли қарорлар қабул этилди.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

ҚУРУВЧИДАН—ҚАТТИҚ ТАЛАБ, ҚУРИЛИШГА—АМАЛИЙ ЁРДАМ

Республика капитал қурилишида рўй бераётган ижобий силжишлар яққол кўриниб турибди. Аммо, афсуски халқ хўжалигининг мана шу энг муҳим тармоғидаги аҳволни ҳозирча бу силжишлар белгилаб бераётгани йўқ. Бу соҳада ҳали пала-партишликлар, баъзан эса ўтакетган хўжасизлик ҳаддан ташқари кўп. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида ўтказилган ва машинасозлик комплекси объектлари қандай қурилаётганлиги муҳокама қилинган кенгашда мана шулар ҳақида гап борди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари В. Н. Лобко раислигида ўтган кенгашда республика қурилиш министрликлари ва давлат комитетларининг, Госпланини, Госснаби ва қурилиш банкининг раҳбар ходимлари, область ва шаҳар партия комитетларининг қурилиш масалалари билан шуғулланувчи секретарлари, энг катта пудрат ташкилотларининг, буюртмачи бирлашмалар ва корхоналарнинг раҳбарлари, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг масъул ходимлари қатнашдилар.

КПСС XXVII съезди ўртага қўйган энг муҳим вазифалардан бири — машинасозлик комплексининг муваффақиятли ривожланиши кўп жиҳатдан янги қувватларни ишга туширишга, ишлаб турган корхоналарни реконструкция қилишга, уларнинг меҳнатчиларига нормал маданий-маиший шароитларни яратиб беришга, бутун социал соҳани такомиллаштиришга боғлиқ эканлиги қайд этилди.

Аммо кўпчилик машинасозлик заводларидаги қурилиш-монтаж ишлари планлари бажарилмаяпти. Тошкент трактор заводи, «Ўзбексельмаш», Тошкент экскаватор заводи ва бошқа йирик объектлар шулар жумласига киради. Тошкент мотор, Жиззах аккумулятор заводларида ташвишли аҳвол вужудга келди.

Ишдаги муваффақиятсизликларнинг сабабларини фақат қурилиш ишларининг ўзидаги камчиликлардангина иборат деб кўрсатишдек эски тенденциядан воз кечиш пайти келди, деб таъкидланди кенгашда. Қурилишнинг ўзига хос хусусияти шуки, у ҳар бир қатнашчининг тўғри ҳаракатларига боғлиқ бўлган кўп қиррали жараёндир.

Шу сабабли қурувчилар ва монтажчиларни муносиб равишда танқид қилиш, улар олдига қатъий талаблар қўйиш билан айни бир вақтда ишларга буюртма берадиган ва ҳақ тўлайдиган, объектларни лойиҳалайдиган, комплектлайдиган, қурилишни материал ва асбоб-ускуналар билан таъминлайдиган ҳамма ташкилотларнинг масъулиятини ошириш керак.

Тез ва соз ишлаш учун, хўжалик ҳисобини ва коллектив пудратни жорий қилиш учун, мусобақани оғизда эмас, балки амалда ташкил этиш учун қурувчилар келгуси йилнинг аниқ планларини, лойиҳа-смета ҳужжатларини, воситаларини барвақт, октябрь ойидаёқ қўлга олишлари керак. Ҳақиқатда эса планларни шакллантириш, пул билан таъминлашни ташкил этиш эндигина, март ойида тугалланмоқда. Бинобарин, буюртмачи ташкилотлар, план органлари ҳамон эскичасига ишлаб келмоқдалар, оперативчилик ва омилкорлик кўрсатмаяптилар. Шу муносабат билан кенгашда Тошкент абразив комбинати, мотор заводининг, СССР Электр техника саноати министрлигининг раҳбарлари танқид қилинди. Қурувчиларнинг ўзлари (республика Қурилиш министрлиги, агропромстройи) давлат планларига киритилмаган, маблағ ва ҳужжатлар билан таъминланмаган объектларда ишга киришиш орқали кўпинча принципсизлик позициясини тутмоқдалар.

Мамлакатда хўжалик механизмини қайта қуриш соҳасида бошлаб юборилган иш меҳнат коллективларига катта ҳуқуқлар беради. Кенгашда шу ҳуқуқлардан кўп коллективлар умуман фойдалана олмаётганликлари ҳақида гапирилди. Машинасозлик заводларидаги ишларнинг ярмига яқинини бу йил хўжалик усулида, яъни корхоналарнинг ўз кучи билан бажариш белгиланган. Ҳолбуки, бу корхоналарда қурилиш ташкилотларини мустаҳкамлашга, уларнинг ташкил этилишини такомиллаштиришга эътибор берилмаяпти. Натижада планлар барбод бўлмоқда, янги қувватларни ишга тушириш кечикиши хавфи туғилмоқда.

Партия комитетлари, қурилиш жараёнида банд бўлган барча коллективларнинг бошланғич партия ташкилотлари олдига қурилишни такомиллаштириш проблемасини комплекс тарзда ҳал этиш, заиф бўғинларга: планларни шакллантиришга, пул билан таъминлашга, материал етказиб беришга алоҳида эътиборни қаратиш вазифаси қўйилди. Буюртмачи ва пудратчи ташкилотларнинг коммунистлари ўзаро мустаҳкам ҳамкорликни йўлга қўйишлари лозим. Улар ишнинг муваффақияти учун умумий масъулиятга асосланиб иш олиб боришлари керак. Ҳозир, беш йилликнинг учинчи йилидаги қурилишни ўз вақтида планлаштириш имконияти бор бўлган бир пайтда шундай қилиш айниқса муҳимдир.

Кенгашда ишлаб чиқаришнинг ўз проблемалари ҳам машинасозлик заводларини реконструкциялаш билан чамбарчас боғлиқ ҳолда кўриб чиқилди. Янги, такомиллашган машиналарни ишлаб чиқаришни ўзлаштириш резерв майдонлар ва қувватларнинг мавжудлигига боғлиқ. Янги қурилишгина эмас, шу билан бирга ишни икки ва уч сменада ташкил этиш ҳам бунинг энг муҳим манбаидир, бироқ кўпгина корхоналарда янги иш методига ўтишга ҳали ҳам дуруст эътибор берилмаяпти. Асбоб-ускуналарни иш билан тўла-тўкис таъминлаш, даққи юнусдан қолган техникадан воз кечиш, станокларни янгилаш — ўз харажатларини ўзи қоплашга, ўзини ўзи пул билан таъминлашга, хўжалик ҳисобига муваффақиятли ўтишнинг энг муҳим шартидир.

Кенгашда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари А. С. Икромов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Қ. Ҳ. Маҳамадалиев сўзга чиқдилар.

Кенгашда КПСС Марказий Комитети секторининг мудири А. М. Косогов қатнашди.

(ЎзТАГ).

ИЛМ-ФАННИНГ САМАРАДОРЛИГИ — МУВАФФАҚИЯТ ГАРОВИ

Фанлар академиясининг йиллик йиғилиши

10 март куни Москвада СССР Фанлар академияси йиллик умумий йиғилишининг сессияси очилди. Фан-техника тараққиётини жадаллаштиришда, мамлакатнинг бутун тадқиқот потенциалидан янада самаралироқ фойдаланишда СССР Фанлар академиясининг ролини ошириш масалалари сессия кун тартибига қўйилган.

СССР Фанлар академиясининг президенти Г. И. Марчук сессияни оча туриб, анжуман қатнашчилари, барча совет олимлари янгича ишлаш сари қатъий бурилиш зарурлигини, самарали ва виждонан ишлаш кераклигини англаб олишлари лозим, деб уқтирди. КПСС XXVII съезди ва КПСС Марказий Комитетининг январь Пленуми академиямиз олдига қўйган вазифалар муносабати билан биз шуни унутмаслигимиз керакки, мамлакатда авж олиб кетган қайта қуришнинг муваффақияти кўп жиҳатдан фундаментал фанларнинг барча йўналишлари бўйлаб самарадорликни кескин ошириш билан таъминланиши мумкин, деди президент. Мамлакат бутун халқ хўжалигини интенсив изга кўчириш пойдеворининг пухталиги пировард натижада академияда ишлаётган ҳар бир кишининг куч-ғайратига боғлиқ бўлади.

Президент олимлар бир йиллик ишининг энг ёрқин якунларига тўхталиб, энг муҳим илмий йўналишлар тараққиётидаги жараёнлар тўғрисида гапирди. У Ватанимиз илм-фанининг Галлей кометасига экспедицияси, юқори унум билан ишлайдиган ҳисоблаш системаларининг намуналари, қаттиқ жисмли лазерлар намуналари каби буюк ютуқлари ҳақида гапирди. Машинашунослар, геологлар, биохимиклар тадқиқотларида анчагина олға силжишлар бор.

Фундаментал илмий тадқиқотларни прогноз қилиш ва узоқ муддатга мўлжаллаб планлаштириш ишини, деди у, биз Фанлар академияси фаолиятини ва унинг олий мактаб фани ҳамда тармоқ фани билан ҳамжиҳатлигини қайта қуришнинг муҳим таркибий қисми, деб биламиз. Академияда бошланган қайта қуриш бу илм масканини фаолиятининг деярли ҳамма асосий жиҳатларини — илмий тадқиқотларни ташкил этиш, планлаштириш ва мувофиқлаштиришни, кадрлар сиёсатини, академия фанининг моддий-техника ва ахборот таъминотини қамраб олади.

Бу ишнинг мақсадлари равшан: ниҳоятда марказлашувга барҳам бериш, илмий ишларда демократик негизларни ва ошкораликни чуқурлаштириш, илмий коллективларнинг ўз фаолияти натижалари учун масъулиятини ошириш керак.

Фанлар академияси президиуми Узоқ Шарқ ва Урал сингари муҳим регионларда илм-фанни мустаҳкамлаш масалаларига катта эътибор берди. Президиум Узоқ Шарқ ва Урал илмий марказларини СССР Фанлар академиясининг регионлардаги бўлимларига айлантириш тўғрисида қарор қабул қилди. Буни фундаментал ва амалий тадқиқотларни янада ривожлантириш, самарадорликни ошириш, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, бу регионлар халқ хўжалиги эҳтиёжларини яна ҳам фаолроқ қондириш зарурати тақозо этади.

Президент мамлакат ичкарисида ҳам, халқаро миқёсда ҳам илм-фан интеграциясининг янги ташкилий формаларини мустаҳкамлаш зарурлигига эътиборни қаратди. Бу, аввало, тармоқлараро илмий-техникавий комплекслар бўлиб, улар фундаментал ғоядан тортиб, то уни халқ хўжалигида кенг миқёсда рўёбга чиқаришгача бўлган жараённи амалга оширишга янги тармоқлараро ёндашувнинг нишонасидир. Биз бу соҳада кўп иш қилишимиз керак, аммо дастлабки қўйилган қадамлар ҳам бу жуда муҳим иш доимий диққат-эътиборни талаб этишидан далолат бериб турибди. Биз фаннинг халқаро интеграцияси соҳасида ҳам куч-ғайратларимизни сусайтирмаслигимиз керак. Бунинг учун Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар фан-техника тараққиётининг комплекс программаси тузиб чиқилган ва у академия бўғинида муваффақиятли ишлаши керак.

СССР Фанлар академияси президиуми секцияларининг раислари академия вице-президентлари Е. П. Велихов, Ю. А. Овчинников, А. Л. Яншин, П. Н. Федосеев докладларида илм-фаннинг ўтган йилдаги тараққиётининг асосий якунлари шарҳлаб берилди.

СССР Фанлар академияси президиумининг бош илмий секретари Г. К. Скрябин ҳисобот даврида Фанлар академияси президиумининг иши тўғрисида доклад қилди. Докладда асосий эътибор совет академияси штаби фаолиятини ташкилий жиҳатдан қайта қуришга, устун йўналишларда планларни таркиб топтириш, илмий марказларга ёш олимларни яна ҳам жадалроқ жалб этиш, академия фани билан олий мактаб ва тармоқ фани ҳамжиҳатлиги масалаларига қаратилди. Агар биз илмий прогнозлар тузиш практикасини такомиллаштирмасак, (бу прогнозларни таркиб топтириш академиянинг асосий вазифаларидан бири бўлиб қолиши керак) илм-фанни планлаштириш ва мувофиқлаштиришни тубдан яхшилашга эриша олмаймиз, деб таъкидлади олим.

Докладчи айтдики, Фанлар академияси бўлимлари ва унинг илмий-тадқиқот муассасалари аҳволини тубдан ўзгартириш, улар роли, ҳуқуқи ва масъулиятини оширишни президиум Фанлар академияси фаолиятини қайта қуришнинг асосий бўғини, деб ҳисоблайди. Партия илм-фан олдига қўйган вазифаларни муваффақиятли бажариш, бутун тадқиқот ишининг самараси кўп жиҳатдан айни шунга боғлиқдир. Бўлимлар ва институтлар ҳуқуқлари ва бурчларининг тубдан кенгайтирилиши бошқа нафлари билан бир қаторда академия штабини унга хос бўлмаган вазифаларни бажаришдан халос этади, илм-фаннинг асосий стратегик масалаларига диққат-эътиборни қаратишга имкон беради.

СССР Фанлар академияси вице-президенти В. А. Котельников совет фани тараққиётининг устун йўналишлари тўғрисида доклад қилди. Мамлакатимиздаги тубдан қайта қуриш шароитида, — деди у, жамиятимиз яна ҳам жўшқинроқ бўлиб бормоқда. Социалистик тузумнинг афзалликларидан, унинг планли характери ва демократизмидан кенгроқ фойдаланилмоқда. Бунинг маъноси шундаки, сўнгги вақтда суръатни бир қадар сусайтириб юборган илм-фан яна ҳам активроқ уйғун ривожланиш имкониятига эга бўлади. Қайта қуриш совет жамияти ҳаётининг ҳамма жиҳатларини, шу жумладан сўнгги йилларда етарлича суръатлар билан ривожланмаган илм-фан соҳасини ҳам қамраб олиши керак. Йўлимизда турган қийинчиликлар хусусида илгари ҳам таъкидланган эди. Аммо бу қийинчиликларни бартараф этиш учун қатъий чоралар кўрилмади. Фан-техника тараққиётини ҳал қилувчи йўналишларида мамлакатни энг илғор марраларга жуда қисқа муддатларда олиб чиқиш учун, деди у, биз бутун фундаментал фанни узоқ муддатни мўлжаллаб прогноз қилиш ва планлаштириш изига ўтказишимиз зарур. Бу вазифани уддалаш жуда мураккаб бўлади, чунки уни чекланган вақт ва ресурслар шароитида ҳал этиш керак. СССР Фанлар академияси президиуми илм-фан изланишларининг 135 истиқболли йўналишини белгилаб чиқди, бу йўналишларни ишлаб чиқиш халқ хўжалигида жуда катта аҳамиятга эга бўлади. Бу — математика фанлари, умумий физика ва астрономия, ядро физикаси, элементар зарралар физикаси, биохимия, техника фанлари бутун комплекси ривожланишини прогноз қилиш соҳасидаги фундаментал тадқиқотлардир.

Энергетика истиқболини олимлар кўмирда ишлайдиган МГД — электростанцияларини, газ турбинали ва буғ-газ қурилмаларини кенг ривожлантиришда, криоген техникасидан фойдаланишда, энергиянинг бошқа манбаларидан, иссиқлик насосларидан фойдаланишда, деб билмоқдалар. Энергетика объектларининг атроф-муҳитга зарарли таъсирини камайтирадиган тадбирлар кўзда тутилмоқда. Машинасозлик, механика ва бошқарув жараёнлари соҳасидаги асосий вазифа машиналарнинг пишиқ-пухталиги ва ресурсини ошириш, диагностика воситаларини ишлаб чиқиш, робот техникаси ва ишлаб чиқаришни комплекс автоматлаштиришни кенг қўлланиш билан боғлиқдир.

Замонавий технология даражасини белгилаб бериш билан бир қаторда умуман илм-фан тараққиётини ҳам белгилаб берадиган билим тармоқларига алоҳида эътибор берилиши керак. Биринчи навбатда бу информатикага, янги моддалар ва материаллар яратишга, уларга ишлов бериш усулларини яратишга, шунингдек илмий асбобсозликка тааллуқлидир.

Жамиятшунос олимлар олдида социализм тараққиёти илмий назариясини яратишдек катта вазифалар турибди, деб таъкидлади олим. Аммо, афсуски, улар ҳозир ҳаёт илгари сураётган талабларни бажаришга тўла-тўкис тайёр эмаслар. Шу боисдан ҳам экономика соҳасидаги кўп ечимларни ҳозирча «синаб кўриш ва хатолар қилиш» усулида амалга оширишга тўғри келмоқда. Иқтисодчилар, ҳуқуқшунослар, ижтимоий фанларнинг бошқа намояндалари экономикани бошқаришнинг самарали усулларини ишлаб чиқишлари лозим.

СССР Фанлар академиясининг умумий йиғилиши ўз ишини давом эттирмоқда. Уч кун давом этадиган сессия чоғида олимлар йил якунларини чиқарадилар, тадқиқотларнинг устун йўналишларини муҳокама қиладилар. Йиғилиш Фанлар академияси илмий-тадқиқот институтининг уставини, СССР Фанлар академияси бўлимлари ва академия президиумининг секцияси янги низомларини тасдиқлаши, шунингдек, СССР Фанлар академияси Уставига киритиладиган тузатишларни қабул қилиши керак.

Умумий йиғилиш ишида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари Е. К. Лигачев, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари Н. Н. Слюньков, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Фан ва техника давлат комитетининг раиси Б. Л. Толстих иштирок этмоқдалар.

(ТАСС).

ГАЗЕТАДА БОСИЛМАДИ, АММО ЧОРА КЎРИЛДИ

ҚАРШИ ШАҲАР ПАРТИЯ КОМИТЕТИ:

— Тикувчилик фабрикаси ишчиларининг аризаси коллективнинг очиқ партия йиғилишида муҳокама қилинди. Шикоятда келтирилган айрим фактлар тўғри. Бир неча йиллар мобайнида фабрикада социал-маиший шароитни яхшилаш, реконструкциялаш ва техник жиҳатдан қайта қуроллантириш юзасидан ишлар олиб борилмаган. Фабрика 1986 йилда асосий техника-иқтисодий кўрсаткичлар бўйича планни бажармади.

Шаҳар партия комитети ҳозирги вақтда фабрика ходимларининг социал-маиший шароитини яхшилаш юзасидан чора-тадбирлар кўраётир.

Корхона икки-уч сменали иш режимига ўтказилди. Эҳтиёж сезилмаган маҳсулотлар ишлаб чиқаришдан тўла олиб ташланди. Уларнинг ўрнини аҳоли талаб этаётган ва сифати яхшиланган маҳсулотлар эгаллади.

Ошхона қурилиши тугалланмоқда. Келажакда истиқболли буюмлар яратиш кабинети, ишчилар учун дам олиш хоналари очиш кўзда тутилаётир.

Ҳозирги вақтда фабрикани реконструкциялаш ва техник жиҳатдан қайта қуроллантириш лойиҳаси ишлаб чиқилмоқда.

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССР ИЧКИ ИШЛАР МИНИСТРЛИГИ:

— Манғит шаҳрида истиқомат қилувчи А. Саидаҳметовнинг аризаси текширилди. Унда кўрсатилган фактлар тасдиқланди. Министрлик буйруғига кўра, гражданин А. Саидаҳметовга қўпол муомалада бўлганлиги учун Нукус шаҳар ички ишлар бўлими милиционери-кичик сержант С. Сапаровга қаттиқ ҳайфсан берилди.

САМАРҚАНД ОБЛАСТЬ ХАЛҚ МАОРИФИ БЎЛИМИ:

— Пахтачи районидаги 5-ўрта мактаб коллективи томонидан ёзилган хат юзасидан текшириш ўтказилди. Аризада баён этилган фактлар қисман тасдиқланди. Ҳақиқатан ҳам ўқувчиларнинг рус тилидан билим савиялари паст, айрим кабинетларнинг жиҳозланиши талабга жавоб бермайди.

Текшириш якунлари район халқ маорифи бўлими кенгашида муҳокама қилинди. Ишда камчиликларга йўл қўйганлиги учун мактаб директори М. Рамазонов огоҳлантирилди.

Район халқ маорифи бўлими методика кабинетига мазкур мактабга методик ёрдам кўрсатишни кучайтириш вазифаси топширилди.

• Дунё овози

АДР: МИЛЛИЙ ЯРАШ ЖАРАЁНИ

КОБУЛ, 10 март. ТАСС мухбири Олег Кузьмин хабар қилади: АДР миллий фронт марказий кенгашининг душанба куни Кобулда бўлиб ўтган мажлисида мамлакатдаги ана шу энг йирик жамоат ташкилоти кенгашларининг фаолияти муҳокама қилинди. Мажлисда қатнашган АХДП Марказий Комитетининг Бош секретари Нажиб миллий яраш сиёсати доирасида миллий фронт қилган ишга умуман юксак баҳо берди. Шу билан бирга, деб уқтирди у, яраш сиёсатини амалга ошириш соҳасида катта ишларни қилаётган фронт маҳаллий кенгашларининг фаолиятини яхшилаш соҳасида катта резервлар мавжуд.

Ўтган куни олинган хабарлар Афғонистон раҳбарлари сиёсатининг муваффақиятидан далолат беради. Чунончи, жами икки юз кишидан иборат собиқ қочоқларнинг яна 47 оиласи Торкхам чегара пункти орқали АДРга ўтди. Маҳаллий маъмурлар қайтиб келган ватандошларга озиқ-овқат маҳсулотлари, жонажон юртларига бориш учун транспорт бердилар. Фарёб вилоятидан олинган хабарларда айтилишича, яраш комиссияси билан музокаралар олиб борганидан кейин Муҳаммад Рафиқ ва Жалолиддин бошлиқ қуролланган икки гуруҳ халқ ҳокимияти томонига ўтган. Бемаъни биродаркушликни давом эттиришдан воз кечган қарийб 150 киши тинч меҳнатга қайтиб келди. Яраш йўли эълон қилинганидан кейин бу вилоятга жами 2600 дан кўпроқ собиқ муҳожир қайтиб келди, қуролланган гуруҳларнинг 1600 дан зиёд аъзоси ҳокимиятга қарши курашни тўхтатди, 66 маҳбус турмалардан озод қилинди. Кейинги кунларнинг ўзидагина 74 оила Фарёб вилоятига қайтиб келди.

АДР гражданлари қайтиб келаётган ватандошларга ёрдам фондига маблағ ўтказишни давом эттирмоқдалар. Жумладан, АДР қуролли кучлари бош сиёсий бошқармаси ва бош штаби ходимларидан душанба куни 50000-банк счетига бир миллиондан кўпроқ афғоний тушди.

«ЭРОНГЕЙТ» ТЕКШИРИЛМОҚДА

НЬЮ-ЙОРК. «Эронга қурол-яроғ етказиб бериш тўғрисидаги битимни текшириш билан шуғулланаётган махсус прокурор Лоуренц Уолш аппаратида ҳукуматнинг ҳозирги ва собиқ расмий шахслари қилган жиноятларга оид кўпдан-кўп айбномалар ўрганилмоқда», деб хабар қилади «Нью-Йорк таймс» газетаси текширишнинг боришидан хабардор бўлган ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари вакиллари берган маълумотга асосланиб.

«Шу вакилларнинг айтишича, деб таъкидлайди газета,— терговчилар ҳозир бутун диққат-эътиборни ғайриқонуний ишларнинг учта конкрет соҳасига: конгрессни алдаш мақсадида уюштирилган фитнага, суд органларининг фаолиятига тўсқинлик қилинганига ва ҳукуматнинг ёлғон баёнотларига қаратмоқдалар». Махсус прокурор ва унинг ёрдамчилари «шубҳа остидаги кишилар рўйхатидан ҳеч кимни, шу жумладан Рейган маъмуриятининг юқори мансабдор арбобларини ҳам чиқараётганлари йўқ», деб уқтиради газета.

«Лос-Анжелес таймс» газетасида босилган маълумотларга кўра, махсус прокурор бир қанча вазиятларни аниқлаш учун маъмуриятдан Оқ уй ва Миллий хавфсизлик кенгаши ҳужжатларининг бир неча юз минг саҳифасини сўраб олди. Бу ҳужжатларнинг сўраб олиниши, деб уқтиради газета, терговнинг янги босқичини очади, бу босқичда Л. Уолш конгресснинг разведка масалалари билан шуғулланувчи махсус комитетлари ва Тауэр комиссияси ўрганиб бўлган мавжуд ҳужжатларни қайтадан таҳлил этиш ўрнига янги материалларни ўрганиш билан шуғулланади.

Хабар қилишларича, «Эрон—Контрас» операциясининг икки асосий ташкилотчиси — президентнинг миллий хавфсизлик масалалари билан шуғулланувчи собиқ ёрдамчиси Жон Пойндекстер билан Миллий хавфсизлик кенгашининг собиқ ходими подполковник Оливер Нортнинг конгрессда саволларга жавоб беришдан бош тортаётганлиги «Эронгейт»ни текшириш йўлида ҳозир асосий тўсиқ бўлиб турибди. Уларнинг шоҳидликлари, деб уқтиради Эй-би-си телекомпанияси, «Рейган учун таҳликали энг катта хавф бўлиб турибди».

Шу билан бирга, жамоатчилик фикрини билиш мақсадида Гэллап институти «Ньюсуик» журналининг буюртмаси билан ўтказган савол-жавобдан маълум бўлишича, Оқ уйда «Эронгейт» тўғрисида айтилаётган гапларга америкаликлар мутлақо ишонмаяптилар. Масалан, саволларга жавоб қайтарган кишиларнинг 59 проценти Эронга қурол сотиш билан боғлиқ товламачиликнинг давом этаётган тергови Рейган бу ишда ўзи даъво қилаётганидан кўра кўпроқ бевосита қатнашганини кўрсатиб беради деб ишонч билдирди. Савол-жавобда қатнашган кишиларнинг 40 проценти эса «Эрон—Контрас» товламачилиги оқибатида президентнинг мамлакатни идора қилиш қобилиятига жиддий шубҳа билан қараймиз, деб айтдилар.

(ТАСС).

АМЕРИКА АСКАРЛАРИНИНГ ОКИНАВАДАГИ ЖИНОЯТЛАРИ

ТОКИО, 10 март. ТАСС мухбири Александр Аничкин хабар қилади: Окинава оролидаги Футэма Америка ҳарбий базасининг ҳамма дарвозалари олдига Япония полициясининг кучайтирилган соқчилари қўйилган. Бу гал тартиб посбонлари одатдан ташқари вазифани бажаришлари керак. Улар Гинован шаҳри яқинида душанба куни бир қизга ваҳшийларча ҳужум қилган америкалик аскарни тутмоқчи бўлишяпти.

...Минако Кэн соат 12 да уйдан чиқди. Тушликка бирон нарса харид қилиши, бир йўла дугонасига учрашиши керак эди. Кутилмаганда қаердандир сочи ҳарбийчасига олдирилган басавлат киши пайдо бўлди-да қизнинг томоғига пичоқ қадади. Қиз ёрдамга чақиришга уринган эди, жиноятчи унинг юзини лезвие билан тилиб ташлади. Бунинг оқибатида қизнинг юзини 22 чок билан тикишди. Энди бир умр юзи чандиқ бўлиб қолди. Аммо Минако «осон қутулдим», деб ҳисобласа бўлади. Бундан икки йил аввал Кемп-Хансен базасидан бўлган денгиз пиёда аскари Кин посёлкасида яшовчи киши ўз уйига бостириб кирган талончини меҳмон сифатида кутиб олишни истамаганлиги учун уни сўйиб ташлаган эди. Кин посёлкасидаги яна бир неча окинаваликнинг қисмати ҳам шундай бўлди.

Қотиллик, ўғирлик, муштлашиш, аҳоли зич жойлашган районларда жанговар снарядларни хатарли равишда отиш — Америка ҳарбийлари Окинавада «хизмат юзасидан» қилаётган жиноятлардир. Бундан 15 йил муқаддам Окинавага маъмурий ҳуқуқ расмий равишда қайтариб берилган бўлишига қарамай, орол аҳолиси ўз ерида ўзини хўжайиндек ҳис эта олмайди. Япония полицияси АҚШнинг ҳарбий формасини кийган жиноятчиларга қарши бирор чора кўришга қодир эмас: чунки улар тезда ўз базалари территориясига яшириниб оладилар.

• Табиат ва инсон

АВЛОДЛАР ОЛДИДАГИ МАСЪУЛИЯТ

КПСС XXVII съездида совет жамиятини янада равнақ топтириш юзасидан илгари сурилган улкан режалар орасида табиатни муҳофаза қилиш ва унинг бойликларидан оқилона фойдаланиш муҳим ўрин тутади. Съездда, КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий докладида таъкидланганидек, «Олдимизда табиатни муҳофаза қилиш ва унинг ресурсларидан оқилона фойдаланиш вазифаси кескин бўлиб турибди... Биз, ҳозирги даврда яшаб турган кишилар табиат учун авлодлар олдида, тарих олдида жавобгармиз».

Биз мавжуд вазиятни яхшилаш учун етарлича имкониятга эгамиз. Республикамизда табиатни муҳофаза қилиш, унинг асосий омилларини авайлаб-асраш тўғрисида қонунлар қабул қилинган. Шу соҳага оид тадбирларни амалга ошириш ва назорат этиб бориш иши билан ўнлаб давлат ва жамоат ташкилотлари шуғулланмоқда. Табиатни муҳофаза қилиш, экология муаммолари устида жамоатчилик асосида иш олиб бораётган ташкилотлар сафига миллион-миллион кишилар бирлашган. Binобарин, она табиатни авайлаб-асраш бугунги кунда ҳар бир замондошимизнинг шон-шараф иши бўлиб қолди.

Республикамизда табиатни муҳофаза қилишга ҳар йили юз миллион сўм атрофида пул ажратилади. Бу маблағ янги тозалаш иншоотлари, газ-чанг тутиб қолувчи қурилмалар барпо этиш ва мавжуд шундай иншоот ҳамда қурилмаларни реконструкция қилишга, тупроқни эрозиядан, шўрланишдан, сел ва кўчкилардан муҳофаза этишга, ўрмон майдонларини кенгайтириш, ёввойи жониворларни кўпайтиришга сарфланади.

Ўзбекистон табиатни муҳофаза қилиш жамияти экология программасини амалга оширишда фаол қатнашар экан, аҳолини шу соҳада тарбиялашни, одамларда социалистик экологик дунёқарашни шакллантиришни асосий вазифа деб билади. Жамият ана шу мақсад йўлида йилига ярим миллион сўм ажратмоқда. Оммавий ахборот воситалари, радио ва телевидение, кино, нашриётлар табиат муҳофазаси тарғиботчилари сифатида унга кўмаклашмоқдалар. Биз табиатни муҳофаза этиш мавзусида китоб ва фильмлар, плакат ва паннолар чиқарамиз, конкурс ва кўргазмалар ўтказамиз.

Табиат муҳофазаси фан-техника тараққиёти ютуқларидан кенг фойдаланиш талаб этилаётган ҳозирги кунда ҳар қачонгидан ҳам муҳим аҳамият касб этади. Бироқ корхоналаримизнинг экология бобидаги аҳволи талабга жавоб бермайди. Чунончи, тозалаш ускуналари билан жиҳозланмаган завод ва фабрикалар, корхоналар борки, улар асосий қоидабузувчи бўлиб келмоқдалар. Ана шунинг оқибатида бугунги кунда Ер юзидаги ҳаётни таъминловчи асосий омиллар — ҳаво, сув, тупроқ жадал ифлосланиб бормоқда.

Кейинги йилларда республикамизда ҳаво жуда қаттиқ булғанмоқда. Бу масала алоҳида эътибор талаб этади. Республика Энергетика ва электрлаштириш, Автомобиль транспорти министрликлари, Давлат агросаноат комитети корхоналари ҳавони булғатувчи асосий ва доимий манба бўлиб қолмоқда. Пахта тозалаш заводларининг ўзи ҳар йили ҳавога қарийб 10 минг тонна зарарли моддаларни чиқариб ташлайди.

Тошкент шаҳрида мингдан ортиқ автохўжалик бор. Шулардан атиги 25 тасида автомобиль ички ёниш системасидан чиқадиган газнинг таркибини аниқлаш учун назорат-бошқарув пункти бор, холос. Худди шу боисдан шаҳар ҳавосидаги зарарли моддаларнинг 60 проценти автомобиллар «шарофати»дир. Қорақалпоғистон АССРдаги 37 автокорхонадан биронтасида ҳам диагностика пости йўқ. Самарқанд областида, Фарғона водийсида ҳам аҳвол шундай. Навоий ГРЭСи ҳамда Тошкент ГРЭСи ҳавони булғашда «карвонбоши»лик қилишмоқда.

Ана шу корхона ва ташкилотлар, министрлик ва идоралар атмосфера ҳавосини муҳофаза этиш тўғрисидаги Қонунга риоя этмаётганликлари учун кўп йиллардан бери танқид қилиб келинади. Шунга қарамай, улар атмосферага зарарли моддалар чиқаришни тўхтатиш юзасидан амалда ҳеч қандай чора кўрмаяптилар.

Табиатни муҳофаза қилиш ишида рағбатлантириш усулларидан фойдаланиш яхши самара беради. Республика табиатни муҳофаза қилиш жамияти завод ва фабрикаларда, автокорхоналарда шу йўналишда энг яхши иш олиб бориш юзасидан конкурслар ўтказиб келмоқда. Тошкент шаҳридаги экспериментал ишлаб чиқариш автотранспорт корхонаси, Қарши гўшт комбинати ва бошқа ташкилотлар бу борада энг яхшилардан бўлиб, тегишли совринлар билан тақдирланмоқда. Афсуски, уларнинг тажрибаси министрлик ва идораларнинг қарамоғидаги корхоналар ўртасида ҳам, умуман, республика бўйича ҳам яхши оммалаштирилмаяпти. Қорақалпоғистон АССР, Жиззах, Хоразм, Сирдарё, Самарқанд, Сурхондарё областлари автокорхоналари неча йилдирки, бу конкурсда қатнашмайдилар.

Экологик проблемаларни ҳал этишда ҳуқуқ-тартибот органлари унчалик активлик кўрсатишмаяпти. Республикада дарё, кўл, ер ости сувлари тез ифлосланиб бормоқда. Айни чоғда сувни муҳофаза этиш учун ажратилаётган давлат капитал маблағларидан мунтазам равишда тўлиқ фойдаланилмаётир.

Тозалаш иншоотлари жуда секин қурилаётганлиги устига кўплаб камчилик ва нуқсонлар билан, чала-чулпа бажарилади. Шу боис фойдаланишга топширилганидан кейин уларнинг бир қисми ё бутунлай ишламайди ёки самарасиз ишлайди. Чунончи, Самарқанд областида оқова сувларнинг 67 проценти тозаланмасданоқ сув ҳавзаларига ташланмоқда. Каттақўрғон, Жума, Оқтош, Жомбой шаҳарларида уй-рўзғор оқоваларини тозалаш иншоотлари йўқ. Навоий областида ҳар йили қарийб 1,5 миллион куб метр тозаланмаган сув коллектор ва каналларга оқизилмоқда. Энг ачинарлиси шундаки, республика Давлат агросаноат комитетига қарашли Тошкент областидаги 11 та луб заводи чиқариб ташлаётган ифлос, оқова сув областдаги ифлос сув умумий ҳажмининг ярмини ташкил этади. Бизнинг буюртма билан ҳужжатли фильм суратга олиниб, ана шу луб заводларининг табиатга келтираётган зарари танқид қилинган эди. Аммо мана бир йил ўтди ҳамки, оқова сувларни тозалаш юзасидан уларда ҳеч нарса қилинмади.

Ер ости сувларидан фойдаланишда ҳам жиддий камчиликлар бор. Чунончи, Фарғона водийсида «Ферганнефтеоргсинтез» ишлаб чиқариш бирлашмаси айби билан ер ости суви мазут билан ифлосланган. Ҳолбуки, у келгусида ҳам аҳолини ичимлик сув билан таъминлашнинг асосий манбаларидан бири бўлиб қолади. Шундай экан бугунги кунда ўз қўлимиз билан ўзимизга аталган неъматни булғатиш инсофданми?!

Афсуски, бу ҳолат ҳозирги кунда ҳам давом этмоқда. Фақат бугунги фароғатини, фойдасини кўзлаб иш кўришга ўрганиб қолганларнинг хатти-ҳаракати тегишли баҳосини олиши керак. Аммо дарё ва кўлларнинг ифлосланишига сабабчи бўлганлардан бирортасига жиддий жазо берилганлигини эслолмаймиз. Сув кодексида эса қонунни бузганлик учун жавобгарлик аниқ ва лўнда қилиб ёзиб қўйилган. Тегишли жазо кўрилмаслиги эса ҳамиша қонунни қайта-қайта бузишга олиб келади. КПСС XXVII съездида бу нарса рўй-рост, очиқчасига айтиб ўтилди.

Ер бебаҳо бойлигимиз бўлиб, уни авайлаб-асрашимиз, эъзозлашимиз, янада обод этишимиз лозим. Республикамизнинг ўзида ерларни муҳофаза этишга ҳар йили ўнлаб миллион сўм сарфланмоқда. Афсуски, бу ишда ҳам хато ва камчиликлар кўп. Энг аввало, Ер кодекси қоидалари кўплаб бузилмоқда. СССР Рангли металлургия министрлигига, «Главсредазирсовхозстрой», республика Уй-жой-коммунал хўжалиги министрлигига қарашли корхоналарда ерга нисбатан масъулиятсизларча муносабатда бўлмоқдалар. Ерларнинг ишдан чиқиб қолишига ўзлари сабабчи бўладилар-у, аммо уларни маданийлаштириш юзасидан иш олиб боришни режалаштирмайдилар. Республика Геология министрлиги, «Союзузбекгазпром» Бутуниттифоқ ишлаб чиқариш бирлашмасида бу ишлар қониқарсиз аҳволда.

Юзага келган аҳволнинг жиддийлигини инобатга олиб, ўтган йили Ўзбекистонда иҳота ўрмонзорлари аҳволи ва уларни янада кўпайтириш истиқболлари тўғрисида республика илмий-амалий кенгаши ўтказилди. Кенгашда ер ресурсларимизни сақлаб қолиш имконини берадиган тавсияномалар қабул қилинди. Бу борада дарахтзор ва ўрмонзорларни кўпайтириш асосий йўл бўлиб қолади. Бугунги кунда республикамиз территориясининг атиги 5 процентини ўрмонлар ташкил этади.

Ҳар йили бизда 120 минг гектардан ортиқ майдонга дарахт ўтқазилади. Бу жуда кам. Бунақа суръат билан кўзланган мақсадга эришиш учун 100 йил керак. Башарти Қорақалпоғистонда, Фарғона водийси ва Хоразм областида, қолаверса бошқа жойларда қимматли арча ва ёнғоқзорлар, тўқайлар таг-томири билан қирқиб, қўпориб ташланаётганлиги ҳисобга олинса, манзара янада кўнгилсиздир. Бу аҳвол ҳақли равишда кенг жамоатчиликни ташвишга солмоқда. Шунга қарамай, ўтган йилларда кўчат ўтқазиш ойликлари планини Сурхондарё ва Қашқадарё областлари, республика Мелиорация ва сув хўжалиги, Олий ва ўрта махсус таълим министрликлари, Давлат агросаноат комитети бажармадилар. Яна бир гап. Кўчатлар кўпинча пала-партиш, нобоп ерга ўтқазилади. Ниҳоллар сифати паст, нави эса бугунги талабларга жавоб бермайди. Қолаверса, кўпгина областлар, министрлик ва идоралар экилган кўчатларни парвариш қилишни ўйламайдилар. Оқибатда қанчадан қанча дов-дарахт кўкармай қуриб қолади. Келаси йили яна ўша жойга кўчат экишади. Ахир қачонгача халқнинг пули совурилади?! Қилинган иш муваффақияти юзасидан ким ҳисоб беради? Бу соҳада тартиб ўрнатишимиз керак.

Республикамизда боғроғларни кўпайтириш ҳақида кўп гапирилади. Унинг яшил майдонлари кам, бунинг устига йилдан-йилга озайиб бормоқда. Авжи жазирама кезлари тангадек соя ташлайдиган дарахт қидириб қоламиз. Ўзбекистон табиатни муҳофаза қилиш жамияти бутун жамоатчилик эътиборини ана шунга қаратиб, аҳволни ўнглаш юзасидан биргаликда жиддий чоралар кўришга чақиради.

Бўстонлиқ, Паркент ва Оҳангарон районлари территориясининг каттагина қисмини эгаллаган Угом-Чотқол зонасини олайлик. Бу зона экологик, хўжалик ва айниқса хушманзаралиги жиҳатидан катта аҳамиятга эга. Бу ерда табиат ва маданият ёдгорликлари, гўзал ландшафтлар, табиий арчазорлар, ёнғоқзорлар, қайинзорлар, теракзорлар бор. Ноёб жониворлар ва ўсимликлар учрайди. Тошкент, Чирчиқ, Олмалиқ ва Ангрен сингари йирик шаҳарларнинг яқинлиги, йўллар эса яхшилиги бу ерга ўн минглаб шаҳарликларни жалб этади. Республика дам олиш муассасаларининг бешдан тўрт қисми шу зонага жойлашган. Бу ҳол ташкилотларни, мансабдор шахсларни регионнинг табиий бойликларини авайлаб-асрашга, хўжаликни илмий асосда юритишга, табиатни муҳофаза этиш тадбирларини ўтказишга, унинг ҳолатини яхшилашда ёрдам беришга ундайди.

Бу ноёб гўшани сақлаб қолиш учун Угом-Чотқол территориясида миллий парк барпо этиш зарур. Республика ҳукумати бу таклифни қўллаб-қувватлади.

Табиатни муҳофаза этиш, аҳолини экологик тарбиялаш борасида олдинда катта ишлар турибди. КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил январь Пленумида таъкидланганидек, «Қатъият билан, қадам-бақадам, ҳеч иккиланмай олға бориш, бажарилган ишга сергаклик билан баҳо бериш, хатоларни тузатишдан чўчимаслик, вужудга келаётган вазифаларни ҳал этишнинг янги усул ва методларини излаб топиш, белгиланган мақсад сари албатта ҳаракат қилиб боришга эришиш керак».

О. АЛИМОВ,
Ўзбекистон Табиатни муҳофаза қилиш жамияти республика совети президиуми раисининг ўринбосари.

ЯНГИ ҚЎЛЛАНМА

Яқинда «Ўзбекистон» нашриёти «Ўзбекистон ССР маъмурий-территориал бўлиниши» янги қўлланмасини рус ва ўзбек тилларида нашр этди. Унда республикамиз маъмурий-территориал бўлинишида кейинги йилларда рўй берган барча ўзгаришлар ҳисобга олинган. Маълумки, кейинги беш йил мобайнида Навоий области, учта янги район, 110 дан ортиқ қишлоқ ташкил этилди. 18 та қишлоқ аҳоли пункти шаҳар посёлкасига айлантирилди. Шаҳарлар сони эса 15 тага кўпайди. Қорақалпоғистон АССР, баъзи областлар, шаҳарлар ва районлар чегаралари ҳам ўзгарди. Айрим район ва қишлоқлар маъмурий марказлари кўчирилди.

Қўлланмада Қорақалпоғистон автоном республикаси, областлар ва районлар ташкил этилган саналар тўғрисида, улар территорияларининг ҳажми, район маркази, шаҳарлар, шаҳар посёлкаларидан яқин орадаги темир йўл станцияларигача бўлган масофалар, шунингдек, қишлоқ марказидан районмарказигача бўлган ва район марказидан область марказигача бўлган масофалар тўғрисида маълумотлар бор. Қорақалпоғистон АССР, областлар ва область марказларида яшайдиган аҳоли сони кўрсатилган.

Қўлланма охирида қишлоқ ва шаҳар районлари, республика, область ва район қарамоғидаги шаҳарлар, шаҳар посёлкалари, қишлоқларнинг алфавит кўрсаткичи берилган. Шунингдек, районлар, шаҳар ва шаҳар посёлкаларининг аввалги ва ҳозирги номлари кўрсатилган.

Қўлланмани Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Советлар иши бўйича бўлими тайёрлаган.

КПСС XXVII съезди қарорларини амалга оширамиз!

СУВ — ҲАЕТ МАНБАИ. УНИНГ БАРЧА РЕСУРСЛАРИДАН ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНИШ, ҲАР ТОМЧИСИНИ ҚАДРЛАШ, ТЕЖАБ-ТЕРГАБ ИШЛАТИШ — ҲАММАМИЗНИНГ БУРЧИМИЗ. ЗЕРО, ОБИҲАЕТ ТАҚЧИЛ КЕЛГАН ЙИЛЛАРДА УНИНГ МОҲИЯТИНИ СЎЗ БИЛАН ИФОДАЛАБ КЎРИНГ-ЧИ!? ШУ БОИС, БУГУНГИ КУНДА САНОАТ КОРХОНАЛАРИДА, КОЛХОЗ ВА СОВХОЗЛАРДА СУВДАН ТЎҒРИ ФОЙДАЛАНИШ УЧУН КУРАШ АВЖ ОЛИБ КЕТДИ.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ГАЗЕТАСИ РЕСПУБЛИКА МЕҲНАТКАШЛАРИНИНГ СУВ РЕСУРСЛАРИДАН ЎРИНЛИ ФОЙДАЛАНИШ ЙЎЛИДА ОЛИБ БОРАЕТГАН КУРАШИНИ ЎЗ НАЗОРАТИГА ОЛАДИ. ЯҚИНДА БУХОРОДА ШУ МАВЗУДА ЎТКАЗИЛГАН «ДАВРА СУҲБАТИ» ГАЗЕТА РЕДАКЦИЯСИ БОШЛАЕТГАН КАТТА ИШНИНГ ДАСТЛАБКИ ТАДБИРЛАРИДАН БИРИДИР.

Суратда: Давра суҳбати қатнашчилари. Р. Остонов фотоси.

ЕРЛАРНИ МЕЛИОРАЦИЯЛАШ—МУҲИМ ВАЗИФА

ИРРИГАЦИЯ ИШЛАРИГА ЗЎР БЕРИБ, ЕРЛАРНИ МЕЛИОРАЦИЯЛАШ НЕЧОҒЛИ МУҲИМЛИГИНИ УНУТИБ ҚЎЙИШНИНГ НОХУШ ОҚИБАТЛАРИ. ЭКИН МАЙДОНЛАРИ ҲОСИЛДОРЛИГИНИ ҚАЙТА ТИКЛАШ МУАММОЛАРИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети КПСС Марказий Комитети Пермь область партия комитетининг ҳисоботи хусусида берган йўл-йўриқлар асосида Бухоро область партия комитетининг иши тўғрисидаги масалани кўриб чиқиб, қабул қилган қарорда пахтачиликдаги хатоликларга принципиал баҳо берди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг қарори қандай бажарилмоқда! Ерларнинг мелиоратив ҳолатини кескин яхшилаш, суғориладиган майдонлар ҳосилдорлигини тиклаш учун нима иш қилиш керак!

«Совет Ўзбекистони» газетаси редакцияси Бухорода ўтказган давра суҳбати мана шу нохуш ҳолатни қандай қилиб тезроқ бартараф этиш масалаларига бағишланди. Олот районидаги «Ленин йўли» колхозининг бригадири Р. Шониёзов, 3-қурилиш-монтаж бошқармасининг экскаватор машинисти, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони В. Журавлёв, Вобкент районидаги «Ленинград» колхозининг бош агрономи А. Раҳмонов, Ғиждувон районидаги Энгельс номли колхоз гидротехниги Р. Камолов, Вобкент районидаги «Зарафшон» колхозининг бригадири, СССР Давлат мукофоти лауреати, КПСС XXVII съезди делегати С. Хафизов, Қоракўл районидаги «Октябрь» колхози бригадири З. Пўлатов, область ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари Н. Карякин, область сув хўжалиги бошқармасининг бошлиғи Ҳ. Жумаев, Аму-Бухоро канали қурилиши бошқармасининг бошлиғи Г. Дилов, область агросаноат комитети раисининг ўринбосари Х. Бобоев ва бошқа ўртоқлар қишлоқ хўжалигини «ривожлантириш»даги пала-партишлик ва унинг оқибатларини бартараф этиш масалалари ҳақида гапирдилар.

«Совет Ўзбекистони» давра суҳбати

1. БИР ЁҚЛАМА ИШЛАШ ОҚИБАТИ

Н. Карякин: — Бухоро области экин майдонлари бугунги ҳолатига тўсатдан тушиб қолгани йўқ. Кейинги йигирма йил мобайнида ирригация тадбирларига ғоят катта маблағ ва кўп куч сарфланди. Аму-Бухоро машина каналининг иккала навбати, Қоракўл ва Свердлов каналларида ўрнатилган қудратли насослар Амударё сувини 112 метр баландликка кўтариб, Бухоро ва Навоий областлари далаларига оқиза бошлаганига кўп бўлди.

Р. Шониёзов: — Область партия, совет, хўжалик органларининг раҳбарлари келган катта сувнинг захини қочиришни ўйлаш ўрнига тезроқ кўп ҳосил олиб, шуҳрат қозониш йўлига ўтиб олишганди. Мутахассисларнинг фикрларига қулоқ солинмади. Қишлоқ хўжалигида экстенсив методларга зўр берилди.

Мен ўша йиллари Олотдаги «Ленин йўли» колхозида бош агроном бўлиб ишлардим. Мутахассислар бу пала-партишлик қачондир хунук оқибатларга олиб бориши аниқлигини сезишар, баъзилар бу ўзбошимчалик, шошма-шошарлик йўлига ғов қўйишга уринишарди. Лекин ўша йиллари ҳеч ким бу мулоҳазаларга қулоқ солмади.

А. Раҳмонов: — Деҳқончиликда ҳамма иш муҳим. Бир тадбирнинг ўзи вақтинча яхши, кутилган самарани бериб, охири ёмон оқибатларга олиб бориши мумкин. Юз берган ҳолат — бунинг далили.

С. Ҳафизов: — Жуда тўғри айтдингиз. Табиий мувозанатни ҳисобга олмаслик асло мумкин эмас. Кўп йиллар мобайнида ғўзани бостириб суғордик. Бу мўл ҳосил етиштиришнинг асосий омили деб исботлашга уриндик. Лекин бу пировард натижада мелиоратив вазиятни мураккаблаштиришини хаёлимизга ҳам келтирмадик. Асосий бойлигимиз — ерни сақлаш кераклигини, ундан фақат бир-икки, ҳаттоки, ўн йил эмас, балки биздан кейин ҳам фойдаланилиши кераклигини ўйламадик. Бугунги шуҳрат, бугунги обрў эртанги кун ташвишларини тўсиб қўйди. Мана оқибат.

Пала-партиш иш юритишнинг оқибати чиндан ҳам ғоят ташвишланарли. Областдаги барча экинзорларнинг 15 минг гектардан зиёдини бугун шўр қоплаган. Ўта шўр майдонларда жойлашган йигирма колхоз ўтган йили ҳар гектар ердан бор-йўғи 10—15 центнердан пахта етиштирди. Областда ўртача ҳосилдорлик 22,5 центнерга тушиб қолди. Истиқболга назар солмаслик, ирригация ва мелиорация тадбирларини мувофиқлаштирган тарзда олиб бормаслик мана шундай аянчли оқибатларга олиб келди.

Н. Карякин: — Областимиз Зарафшон дарёсининг қуйи оқимига жойлашган. Бинобарин, ерларимиз Амударёга томон оғиб борган. Зарафшон дарёсининг қуриб қолган ўзани марказий коллекторга айлантирилганига кўп йил бўлди. Айтиш мумкинки, бутун воҳанинг шўр оқава сувлари мана шу томонга оқади. Ерлар тез шўрланиши, мелиоратив мувозанат бузилишининг бир сабаби шу. Ҳозирги пайтда Бухоро, Когон, Свердлов, Қоракўл, Олот районларида ерлар айниқса, шўрланиб кетган.

Аммо йўл-йўриқлар кутиб, қўл қовуштириб ўтириш асло ярамайди. Аҳволни тузатиш учун агроном ва инженер, ирригатор ва мелиоратор ҳамжиҳатлик билан иш олиб бориши талаб қилинади. Бизда мелиоратор мутахассислар етишмайди. Эндиликда бундай ихтисосдаги кишилар жуда кўп керак.

Р. Камолов: — Бир пайтлари Бухорода қишлоқ хўжалик техникумининг гидротехника факультети бўларди. Уни тугатганимга ўттиз йилдан ошди. Аммо кейинчалик шу факультет ёпиб қўйилди. Областимиз эса шундай ихтисосли кадрларга катта эҳтиёж сезмоқда. Мелиоратор қишлоқда етакчи мутахассисга айланиб бормоқда. Ҳамма гап уларнинг фикри билан ҳисоблашишда, ўзбошимчалик ва яккабошчиликка узил-кесил барҳам беришди.

В. Журавлёв: — Ирригация қурилиши бошланганидан буён экскаваторчиман. Ҳақиқатан канал қазиб, сув келтиришга катта куч сарфладик. Лекин ерларнинг захини қочириш ҳам муҳимлигини ўйламадик. Мана энди ўзимиз бу хатоликларни тузатишга мажбурмиз. Бу осон эмас. Ҳар бир киши иккиуч марта кўп куч-ғайрат сарфлашига тўғри келади. Ишда илдам силжишга эришишнинг барча резервлари тез ҳаракатга келтирилиши керак.

З. Пўлатов: — Кўпинча бунинг акси бўляпти. Маблағлар сочиб юборилган. Кучлар тарқоқ. Ерларни мелиорациялаш билан кўп ташкилот шуғулланади. Моддий-техника таъминотида чалкашликлар оз эмас.

В. Журавлёв: — Ҳақ гап шу. Масалан, бошқармамиз Когон районидаги Калинин номли колхозда дренаж учун коллекторларни қазиб тугатганига кўп бўлди. Аммо ҳануз техника ўша ерда «қантариғлиқ». Уни бошқа объектга ўтказишнинг имкони йўқ. Чунки ер остига ётқизиладиган қувурлар ҳали ҳам келтирилмаган. «Госкомводстрой» дренаж қувурларини етарли етказиб бермаяпти.

Сопол қувурлар Қашқадарёдан олиб келинади. Ортиш-тушириш пайтида уларнинг бир қисми синиб, чиқитга айланади. Бизнингча, сопол қувурлардан кўра полиэтилен қувурларни ишлатиш фойдали. Шунда горизонталь дренаж таннархи пасайиб, сифати яхшиланади. «Госкомводстрой», Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, Госплан бундай қувурлар кўплаб ишлаб чиқарилиши билан боғлиқ масалани тез ҳал этишлари керак.

2. ОҚИЛОНА ЕЧИМ ИЗЛАБ

Н. Карякин: — Айни маҳалда область партия ташкилоти вужудга келган аҳволни бартараф этиш, ернинг мелиоратив ҳолатини кескин яхшилаб, далалар ҳосилдорлигини қайта тиклаш устида иш олиб бормоқда. Ҳозир областда ҳар гектар ҳисобига 22 метрдан дренаж тўғри келяпти. «Узгипрозем» институти томонидан область суғорма ерларини комплекс дренаж тармоғи билан қамраб олишнинг комплекс плани ишлаб чиқилди. Шу схемага асосан областнинг қуйи зонасидаги районларнинг хўжаликларида ҳар гектар ҳисобига ўртача 40 метрдан дренаж тармоғи ўтказиш мўлжалланмоқда. Мелиоратив ҳолатда қисқа муддатда кескин ўзгаришларга эришиш учун биз ҳар йили 700 километр узунликдаги дренаж тармоғини ўтказишимиз талаб қилинади.

Бундай катта ҳажмдаги мелиоратив тадбирларни амалга ошириш учун қудратли техника, катта моддий ресурсларга эга бўлиш лозим, албатта. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика ҳукумати бу соҳада областга катта ёрдам кўрсатмоқда. Юксак унум билан ишлайдиган «БДМ» маркали дастлабки дренаж ўтказгич етиб келди. У ҳар сменада бир километр масофага дренаж ўтказиш қувватига эга. Бундай машиналардан яна бир нечта оламиз.

Лекин янги техникани сизот сувлар юқори даражада сақланаётган майдонларда ишлатиб бўлмайди. Дастлаб зах қочириш шохобчалари ўтказилиши лозим. Ғарбий Ромитан коллекторини қазиб тугатганмиз. Шунинг учун дастлаб янги техникани Ромитан районида ишлатамиз.

Марказий коллектор реконструкцияси ҳам жадаллик билан давом этмоқда. Қисқа вақт ичида бу иш ҳам ниҳоясига етказилиб, областдаги мелиоратив тадбирлар фронтини анча кенгайтириш имконияти туғилади.

Умуман, тегишли хулосаларни чиқардик. Ирригация ва мелиорация тадбирларини капитал маблағ билан таъминлаш пропорциялари кескин ўзгартирилди. Эндиликда мелиоратив тадбирларга маблағларнинг 60 проценти сафарбар этилади. Ваҳолонки, олдинги йиллари бу ишга жами маблағларнинг атиги 5—8 проценти сарфланар эди.

Р. Камолов: — Буларнинг ҳаммаси яхши. Лекин областда бу ишларнинг ягона мутасаддиси йўқ. Колхозимизда вужудга келган аҳвол бунинг далили.

Ерларимизнинг мелиоратив ҳолати тобора ёмонлашиб бормоқда. Мавжуд тик қудуқларимизнинг йигирматаси сув хўжалиги бошқармаси ҳисобида. Улар доимо намунали сақланади. Қайси бир ускунаси ишдан чиқиб қолса, ремонт қилиш учун дарров жой топилади. Колхоз ҳисобида 20 та қудуқ бор. Улардан биронтаси бузилиб қолса, ҳолимиз вой. Уни ремонт қилиш учун ойлаб овора бўламиз.

Колхозимизда яна бешта қудуқ «қазилган». Лекин улар фақат номига бор, холос. Уларни К. Шаҳриев бошчилик қиладиган яйлов-мелиоратив трестининг Бухородаги қурилиш-монтаж бошқармаси коллективи қуриб берган. Қудуқларда на насос бор, на энергия тармоғи уланган. Биз қурувчиларнинг бу ишини актлаштириб қўйдик. Лекин акт билан далаларимизнинг захини қочириб бўлмайди-ку?!

Ўйлайманки, бу муаммо фақатгина бизнинг колхозга хос эмас. Областдаги дренаж қудуқларининг ягона хўжайини, ягона ремонт базаси бўлиши керак. Фақат шундагина улар намунали ҳолда сақланиб, ишга фойда келтиради.

Шу кунларда область партия, совет, хўжалик ташкилотлари бутун диққат-эътиборни КПСС Марказий Комитети 1987 йил январь Пленуми қарорлари асосида қишлоқ хўжалигида кескин ўзгаришларни таъмин этадиган ташкилий тадбирларни ишлаб чиқишга қаратганлар. Ишнинг янгича формаларини жорий этиш устида муайян изланиш сезиляпти. Яқинда Вобкентда сув хўжалиги бошқармаси билан кўчма механизациялашган колонна бирлаштирилди. Мутахассислар, мелиоратив техника, ишчи кучлари ягона коллективга жамланди. Бу ишдаги расмиятчилик, турли тўғоноқларга барҳам бериши шубҳасиз. Шундай қайта қуриш бошқа районларда ҳам тезроқ амалга оширилиши керак.

Вужудга келган мураккаб мелиоратив вазиятни бартараф этишда Бухоро олимларнинг катта ёрдамига муҳтож. «Когон» совхози ерлар ҳосилдорлигини қайта тиклаш учун илмий ишнинг база хўжалигига айлантирилди. Эндиликда бу ерда агроном, кимёгар, уруғшунос ва бошқа ихтисосли олимлар совхоз деҳқонлари билан бирга хўжаликни қолоқликдан олиб чиқишнинг оқилона ечимларини излашади. Совхоз илмий-тадқиқот институтлари билан хўжалик шартномалари асосида иш олиб боради. Шўрга қарши кураш шароитида юқори ҳосил етиштиришнинг илмий асосланган йўл-йўриқлари қисқа муддатда ишлаб чиқилиши керак.

Р. Шониёзов: — Ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашда вертикал дренаж билан бир қаторда горизонталь дренажнинг ҳам аҳамияти катта. Буни колхозимиз тажрибаси исботлаб турибди.

Етмишинчи йилларнинг бошига келиб, далаларимизда шўр доғлар тез кўпая бошлади. Бу областнинг энг қуйисида жойлашган колхозимиз далаларида ер ости билан оқиб келган сизот сувлардан нишона эди.

Шундан кейин пахта ҳосилдорлиги кескин пасайиб, 15—17 центнерга тушиб қолди. Қанча уринмайлик аҳволни тузатишнинг иложи бўлмади.

Ўшанда мутахассислар эксперимент тарзида экинзорларимизни комплекс дренаж тармоғи билан қоплашни таклиф қилишди. Кўпчилик раҳбарлар, шу жумладан, мен ҳам аввалига бунга қарши чиқдик. Чунки, дренаж ўтказиш туфайли 200 гектар ер майдонидан ажралиб қоламиз, деб ўйлар эдик. Мелиораторлар горизонталь дренаж аҳамиятини конкрет далиллар ёрдамида ётиғи билан тушунтиришди. Охири колхоз правлениеси бу тадбирни амалга оширишга рози бўлди.

Қисқа муддат ичида 534 гектар экин майдони остидан 51 километр умумий узунликдаги ёпиқ дренаж ўтказилди. Бунда сопол қувурлардан фойдаланилди. Айни пайтда 45 километр узунликда очиқ дренаж тармоғи ҳам ўтказилди. Бу бизни далалар ўртасидаги шўртепалардан қутқарди.

Ўзгаришлар натижаси дарров кўзга ташланди. Кейинги ўн йил ичида пахта ҳосилдорлиги 17 центнердан 37 центнерга кўтарилди. Қолоқлик гирдобидан чиқиб олдик. Биз билан чегарадош «Партия XXII съезди» колхозида эса аҳвол олдингидек. Дренаж тармоғига эга бўлмаганлиги учун бу хўжалик ҳамон 14—16 центнердан ҳосил етиштирмоқда.

Шу билан бирга дренаж системасини ўз вақтида тозалаб турилмаса сув ўтиш қобилияти сусайиб, бу мураккаб иншоотнинг самараси тушиб кетади. Колхозимизда уни тозалаш учун механизмларимиз бўлмагани ишга таъсир қилди. Ўтган йили далаларимиз ҳосилдорлиги яна 22 центнерга тушиб қолди.

Областдаги вертикал дренажларнинг ҳақиқий аҳволи ҳақида ҳозир на агросаноат комитети, на сув хўжалиги бошқармаси аниқ маълумотларга эга. Уларнинг қанчаси ишлатилиб, қанчасининг ускуналари ишдан чиққани, қанчаси ярим-ёрти қурилгани, қандай эҳтиёт қисмлар кераклигини бу ерда ҳеч ким билмайди. Область сув хўжалиги мутахассислари аҳволни чуқур ўрганишлари, ҳар бир вертикал дренаж қудуғини инвентарлаштиришдан ўтказишлари керак. Фақат шундан кейингина конкрет таҳлилга асосланиб, уларнинг ягона хўжайинини белгилаш масаласини кун тартибига қўйиш мумкин.

С. Ҳафизов: — Ер шўри — эл шўри. Уни созлаб ювмай туриб, экинзорларни илгариги қиёфасига келтириш мушкул. Бу ерда «Дренаж» комплекс плани ҳақида гапиришди. Ўйлайманки, бу аҳволни яхшилашга ёрдам беради.

З. Пўлатов: — Лекин ишга чинакамига киришиш керак. Аҳвол шу даражага тушиб қолишига йўл қўйдикми, уни ўнглаб олиш учун маблағни ҳам, куч-ғайратни ҳам аямаслигимиз зарур.

Ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашда катта қийинчиликларга дуч келмоқдамиз. Ҳар бир картада мелиоратив тадбирлар учун илгарилари махсус «полоса»лар ажратилар эди. Натижада йил ўн икки ой машина -механизмларни ишлатиб, мелиоратив тадбирларни давом эттириш мумкин эди. Республика Давлат агросаноат комитети Бухоро шароитларидан келиб чиқиб, бундай «полоса»ларга рухсат бериши лозим деб ўйлайман.

В. Журавлёв: — Участкамизда ажойиб йигитлар меҳнат қилишади. Бешта оилавий экипажимиз бор. Улар ишни уч сменада ҳам ташкил қилишлари мумкин. Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги эса атиги бир смена учун ёнилғи-мойлаш материаллари ажратади.

Оқибатда иш суръати оқсайди. Қудратли техникадан унумли фойдаланилмайди. Агар ишни ҳеч бўлмаганда икки сменада ташкил қилганимизда биз бир беш йиллик мобайнида «Дренаж» комплекс схемасини тўла жорий этишимиз мумкин эди.

Узоқ объектларда ишлайдиган механизаторларнинг меҳнат ва турмуш шароитлари тўғрисида ҳам қайғуриш керак. Шундай қилинмаса, инсон омилини кучайтириб бўлмайди. Амалда эса ҳеч қандай ўзгариш йўқ. Биз ҳамон «летучка»ларда объектга ишга қатнаймиз. Бензин етишмайди. Гоҳида юк машиналари тўхтатилиб, унинг ёнилғиси ҳисобига «летучка» одам ташийди.

Ҳар бир экскаваторнинг ишлаши учун атиги беш килограммдан мойлаш материали ажратилади. Бундай шароитда улар тез-тез ишдан чиқиб, тўхтаб қолиши табиий. Ахир улар Аму—Бухоро машина каналининг ҳатто биринчи навбати қурилишида қатнашган. Машиналар, бульдозер, скрепер, кранлар эски, путурдан кетган.

Марғилон ёғочсозлик заводида ишлаб чиқариладиган вагончаларнинг ўзи алоҳида бир суҳбат учун мавзу. Бундан йигирма йиллар муқаддам бу завод ишлаб чиқарадиган вагончалар жонимизнинг ҳузури эди. Энди бўлса улар ҳаммамизнинг юрагимизни бездириб қўйган. Мана шу қишда биз уларда пальто ва телпакларда ухладик. Прессланган картондан ясалган вагон иссиқликни сақламайди.

3. ИСТИҚБОЛ УМИДБАХШМИ?

Н. Карякин: — Кейинги йилларда юз бераётган сув тақчиллиги шароитида мавжуд ресурслардан оқилона фойдаланиш муҳим аҳамият касб этади. Областда умумий узунлиги 20 минг километр бўлган турли катталикдаги каналлар бор. Шунинг фақат 4800 километри бетонлаштирилган, холос. Айниқса, ички хўжалик сув тармоқларининг аҳволи ночор. Уларнинг фақат ўн проценти бетон билан қопланган.

Бунинг оқибатида жуда кўп қимматли сув ерга сингиб кетяпти. Биринчидан, бу ернинг мелиоратив ҳолатини бузса, иккинчидан, ажратилган лимитлардан унумли фойдаланиш имкониятини чеклаб қўяди. Жумладан, Амударёдан қудратли насослар билан катта энергия сарфлаб кўтарилаётган сувнинг атиги 57 проценти область далаларига етиб келмоқда. Қолгани қумга сингиб кетяпти.

Биз каналлардаги фильтрация даражасини пасайтириб, 74 процент сувни далага олиб келишни мўлжаллаяпмиз. Агар шунга эришилса, область далаларига қўшимча 700 миллион кубометр обиҳаёт оқизиш мумкин бўлади. Бу бутун бир сув омбори демакдир.

Лекин белгиланган режа катта капитал маблағ сарфлашни талаб қилади. Қўйилган мақсадга эришиш учун ҳар йили камида минг километр узунликдаги каналларни бетонлаштиришимиз зарур. Айни маҳалда эса биз ҳар йили юз километр канални бетон билан қоплаш имкониятига эгамиз.

Р. Қамолов: — Мелиоратор сифатида мени колхозимизда вужудга келган вазият ғоят ташвишлантирмоқда. Ерларимиз районнинг энг қуйи қисмида жойлашган. Канал бошидан қуйилган сув ўн икки соатда экинзорларимизга етиб келади. Белгиланган нормага кўра ғўзанинг ривожланиш даврида бизга секундига 3 кубометр миқдорида сув берилади. Хўжалигимизга эса унинг атиги ярми етиб келади. Чунки «Пермаст» канали бетонлаштирилмаган. Бу масалани ҳал қилишда қурувчи ирригаторлар бизга ёрдам беришлари керак.

С. Ҳафизов: — Азим Амударёнинг оқими сусайиб қолди. Табиат бизни ўзи билан ҳисоблашишга тобора кўпроқ мажбур қилмоқда. Эндиликда ирригатор ва мелиоратор ҳам, пахтакор ҳам табиатнинг буюк тўҳфаси бўлган обиҳаётнинг ҳар томчисини оқилона сарфлаш тўғрисида ташвишланиши керак. Мутахассислар бу йил гектар бошига 15 минг ўрнига 12 минг кубометр сув берилади, дейишяпти. Демак, шароит ўтган йилгидан ҳам оғирроқ бўлади.

Н. Карякин: — Областдаги ирригация қурилиши потенциали ишни ўн баравар оширишга имкон беради. Лекин ажратиладиган маблағ ва моддий ресурсларни ҳам шунча ошириш талаб қилинади. Ҳозир мутахассислар каналларни бетонлаштириш комплекс планининг лойиҳасини ишлаб чиқишмоқда.

Р. Шониёзов: — Кейинги пайтда табиатдаги жараёнлар туфайли область далаларига эсадиган гармселлар кўпайди. Бундай пайтларда мурғак ғўзаларни омон сақлашнинг бирдан-бир йўли уни шу заҳотиёқ суғоришдир. Лекин ўша маҳалда сув олишнинг имкони бўлмаяпти. Мавжуд сув омборлари эса бизга шундай имконият яратиб бермайди.

Х. Бобоев: — Бундан беш йил муқаддам область далаларини табиий офатлардан сақлаб қолиш мақсадларида бир туркум сув омборлари қурилишини бошлаб юборган эдик. Бу ишларга 23 миллион сўм капитал маблағ ажратилиб, ўзлаштирилди. Ҳозир унда 170 миллион кубометр сув сақлаш мумкин. Лекин область учун бу мутлақо етарли эмас. Омборнинг лойиҳа қуввати 370 миллион кубометр, қиймати эса 60 миллион сўм. Сув омбори қурилишини давом эттириш керак, деб ўйлаймиз.

Шунингдек, бу ерда Тўдакўл омборидаги сувнинг тузини қочириш масаласини ҳам тилга олишди. Муҳим гап. Бу тадбир ҳам катта самара бериши мумкин. Ҳозир Тўдакўлда 1 миллиард 100 минг кубометр сув бор. Лекин унинг шўрлик даражаси юқори. Тузни қочирадиган иншоотлар ёрдамида бу имкониятни қишлоқ хўжалик оборотига киритиш беқиёс самаралар бериши шубҳасиз.

З. Пўлатов: — Бригадамиз далаларига сув Қоракўл канали орқали оқизилади. Бизларда ҳам энергиянинг кесиб қўйилиши туфайли насослар ишидаги узилиш тез-тез сезилиб туради. Шўр ювишни сифатли ўтказишга халақит берадиган яна бир сабаб канал шохобчасининг қум босишидир. Биз ҳар йили канал ўзанини қумдан тозалашга мажбурмиз. Бу иш учун моддий ресурслар эса ҳар уч йилда бир марта ажратилади.

Дарҳақиқат, кейинги даврда каналларнинг насосларини тез-тез тўхтатишяпти. Чунончи, ўтган ҳафтанинг ўзида «электр энергиясини ортиқча сарфлашга йўл қўйиляпти» деган баҳона билан насослар уч марта тўхтатилди. Оқибатда далаларга белгиланганидан 4,5 миллион кубометр кам сув оқизилди. Демак, минглаб гектар экин майдонининг шўри ювилмай қолди.

Албатта, энергияни сарфлаш лимитларига қатъиян риоя қилиш керак. Аму — Бухоро машина канали областлараро бошқармаси ҳам ишни белгиланган лимит доирасида бажариш тарафдори. Фақат лимитларни кунларга тақсимлаб сарфлаш областга ишониб топширилиши зарур. Ҳар кун, ҳар соатдаги энергия сарфини чегаралаш шўр ювишни муваффақиятли ўтказишга халақит беряпти.

С. Ҳафизов: — «Элач» каналининг бетонлаштирилиши чўзиб юборилаётгани ҳам бир муаммо. Унинг тўққиз километри ҳамон бетон билан қопланмаган. Қачонгача ирригаторларимиз кўчманчидек объектма-объект кўчиб юришади? Нега бир жойда ишни поёнига етказмай, бошқа жойда янги объектни бошлашади?

Шунинг оқибатида бу йил ҳам кўп миқдорда сув ерга сингиб, беҳуда кетмоқда. Каналдаги насосларнинг тез-тез тўхтаб қолиши бу йил ҳам шўр ювишни районда белгиланган муддатда тугатишга имкон бермади. Эртаиндин экишга киришиш керак. Айрим майдонлар эса ҳамон қиш сувига қонмаган. Бундай аҳволда юқори ҳосил етиштириш тўғрисида фақат гап бўлиши мумкин.

В. Журавлёв: — Яна бир мисол келтирай. Биз «Пахтаобод» каналини қурмоқдамиз. Бу канал шу йилнинг ўзидаёқ қўшимча 500 гектар ерни суғориш, аҳолининг ичимлик сувга эҳтиёжини қондириш мумкин. Лекин цемент йўқлиги учун қурилиш тўхтаб қолган. Шу йилнинг икки ойида бошқармамиз атиги 100 тонна цемент олди. Катта бир бошқарма учун бу урвоқ ҳам эмас. Навоий цемент заводи ёнгинамизда бўлган бир пайтда узоқдан цемент ташишга ким мажбур қилар экан?!

С. Ҳафизов: — Бу йил ғўзани суғоришнинг прогрессив усулларини дадилроқ жорий этиш ниятидамиз. Бунинг учун бизга етарли миқдорда «сифон» қувурлари керак. Ўттиз йиллик бригадирман. Лекин ўтган йили биринчи марта планни бажара олмадик. Ўттиз беш центнерга келиб тўхтаб қолдик. Ваҳолонки, илгариги йиллар камида 40 центнерлик ҳосил етиштириш бригадамиз меҳнат аҳли учун одат бўлиб қолган эди.

Планни уддалай олмаганимизга фақатгина сув тақчиллиги сабаб бўлгани йўқ. Минерал ўғит билан таъминлашдаги нуқсонлар ҳам ишимизга панд берди. Ўтган йили менинг бригадамга 15 августда минерал ўғит беришди. Бу пайтга келиб, ўғитнинг мутлақо кераги йўқ эди. Агар ғўзага биринчи ва иккинчи сув билан бирга ўғитни бермасак, кўнгилдаги ҳосилни етиштириш амри маҳол.

В. Журавлёв: — Сув тақчиллиги шароитида ерларни сифатли текислаш ҳам жуда катта резервдир. Назаримда ер текислагичларни лазер техникаси билан жиҳозлаш яхши натижа бериши мумкин. Қоровулбозор массивида ишлатилаётган тўққизта ер текислагичга шундай прибор ўрнатилган. Механизатор учун бу жуда қулай. У лазернинг милтиллаб турган чироқчасига қараб ерни идеал шаклда текислай олади. Бундай асбобларни кўпроқ ишлаб чиқариш тадбирларини кўриш керак.

З. Пўлатов: — Мелиоратив техника таъминотчиларига ҳам эътирозларимиз кўп. Чиндан ҳам кам сув билан ғўзани қондириш учун ерлар ниҳоятда сифатли текисланган бўлиши керак. Озгина пастлик ёки баландлик минглаб кубометр ортиқча сув сарфланишига олиб келади. Мавжуд «ПН-2,8» агрегатлари эса ерларни бундай даражада текислашга имкон бермайди.

Бундай мақсадларда янги ишлаб чиқарилган «П-2,8» планировка механизми юқори самарага эришишга имкон беришини эшитганмиз.

Областда мелиоратив тадбирларнинг юқори самарадорлигига эришиш учун 222 минг гектар майдонни капитал текислаш зарур. Бунинг учун 788 та мана шундай планировка механизми керак. Айни маҳалда эса областда 156 та шундай механизм бор, холос. Хўжаликлар эҳтиёжини тўла қондириш учун яна 550 дона планировка механизми топиш керак.

Область агросаноат комитети бу механизмни бевосита шу ерда ишлаб чиқариш имкониятларини ўрганди. Бухоро ремонт-механика заводида дастлабки учтаси ишлаб чиқарилиб, айни маҳалда синовдан ўтказилмоқда. Заводда ташкил қилинган ишлаб чиқариш участкаси ҳар йили 300 та шундай планировка механизми тайёрлаб бериши мумкин. Лекин бунинг учун 15 турдаги 560 тонна қора металл прокати, етарли миқдорда «ЦС-120» цилиндрлари етказиб берилиши лозим. Масаланинг бу томонини республика Госпланига ҳавола этамиз.

З. Пўлатов: — Ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашда алмашлаб экиш тўла жорий этилишининг аҳамияти катта. Афсуски, бу ўринда эскича ёндашув ҳамон устун.

А. Раҳмонов: — Мана бизнинг колхозимизни олайлик. Алмашлаб экиш схемасини 69 процентга ўзлаштирганмиз, холос. Суғориладиган майдонларнинг 84 процентига пахта экилади. Фақат 10 процент майдонда беда етиштирилмоқда. Бундай шароитда на пахта ҳосилдорлигини ошириб бўлади, на чорвачилик учун мустаҳкам озуқа базаси яратиб бўлади.

Республика Давлат агросаноат комитети раҳбарлари бу масалага аниқлик киритиши керак бўлган пайт келди. Қачонгача биз агрономлар алмашлаб экишнинг афзалликлари тўғрисида гапирамиз-у, амалда эскичасига ишлайверамиз? Хўжаликлар етиштириб берадиган пахта миқдорини камайтирмай туриб, алмашлаб экиш системасига амал қилишни талаб этиш зарур. Бу эса ҳар бир хўжалик раҳбари, мутахассис мўл ҳосил етиштириш учун интенсив технологияни қўллашда ишбилармонлик кўрсатишини тақозо этади.

Пахтазорлардаги шўр доғлар ўтмишдаги хатоликларнинг аччиқ оқибатларидир. Уларнинг оқибатларини тугатиш осон бўлмайди. Белгиланаётган режаларни амалга ошириш, нисбатан қисқа муддат — бир беш йилликда мелиоратив ҳолатни кескин ўзгартиришга эришиш учун мавжуд резерв ва имкониятлардан икки—уч ҳисса самаралироқ фойдаланиш тақозо этилади. Ҳозирча областда аҳволни тузатиш режаларини белгилашдан нари ўтилмаяпти. Бундай шароитда яна муддат қўлдан бой берилиши мумкин.

Партия комитетлари, совет ва хўжалик органлари мелиоратив программани ҳаётга татбиқ этиш муносабати билан областга ажратиладиган ресурслардан оқилона фойдаланишни ташкил этишлари зарур. Қурувчи мелиораторларга зарур меҳнат ва турмуш шароитлари яратиш тўғрисида кундалик ғамхўрлик қилиниши лозим.

Айрим партия ташкилотлари қайта қуриш шароитида инсон омилини кучайтиришлари, қуруқ сафсатабозликдан амалий ишга ўтишлари керак.

Давра суҳбатида республика органларига алоқадор кўпгина муаммолар ҳам тилга олинди. Ўйлаймизки, Бухоро областида вужудга келган танг вазият ҳисобга олиниб, бу муаммолар зудлик билан ҳал қилинади.

Ж. САЪДУЛЛАЕВ,
Н. НАИМОВ.

• *Янги шеърлар*

Бородино

Хотиралар тошқинида вужудимни қамрар ўт,
Оғир жимлик чўккан каби руҳимни босар сукут,
Бошим узра учиб юрар паға-паға оқ булут,
Узоқ уруш садолари ҳануз бўлмаган унут,
Гўё «Игорь жангномаси» улуғ солноманг сенинг.
Бородино, Бородином менинг.

Юрак кўзи билан олис мозийга тикиламан,
Жанг кўрмаган бошим билан таъзимга эгиламан,
Ватанимнинг пойи узра нур бўлиб тўкиламан,
Ғолибият эҳромига меҳр-ла интиламан,
Россиянинг ғолиб юзин безаб турган улуғ менг.
Бородино, Бородином менинг.

Жангчиларнинг хокидай пок, муқаддасдир тупроғинг,
Москванинг кўзларига қароғ бўлган қароғинг.
Ҳаёт боғин хазонлардан асраб қолган яроғинг,
Қуёш каби ёниб турар шаңу шавкат чароғинг,
Жон уйида меҳринг сақлаб кўрдим сени жонга тенг,
Бородино, Бородином менинг.

Ҳаёт билан ўлим келди қучоғингда юзма-юз,
Шодлик билан ғам тўқнашди-тушди яна кўзга-кўз,
Кундуз билан кеча қувди бир-бирини изма-из,
Дўсту душман тил топмади — мос келмади сўзга сўз,
Қаттол ғаним пошнасида поймол этмадинг эркинг,
Бородино, Бородином менинг.

Наполеон шуҳрат тожин сен учирдинг бошидан,
Душман кўксин яра қилдинг Багратион тошидан,
Россияда нур таратдинг Кутузов қуёшидан,
Жумла жаҳон сабоқ олди Руснинг тоғ бардошидан,
Сен саодат халоскори — дунёда йўқдир тенгинг,
Бородино, Бородином менинг.

Бошингдан не бало кечди — Москва қалқонисан,
Ёв ўзига кафан бичди — омонлик посбонисан,
Мағлуб душман тупроқ қучди — мардларнинг майдонисан,
Тарих ёрқин саҳифаси — ғалаба қўрғонисан,
Сен энг азиз, қутлуғ, улуғ зиёратгоҳи элнинг,
Бородино, Бородином менинг.

Кўксимда зўр ғурур туйдим—сен билан тақдирдошман,
Яхши кунда, оғир кунда бирга бўлган қардошман.
Қардошларнинг қувончи-ю ташвишида жондошман,
Ҳақиқатнинг йўлларида улар билан йўлдошман,
Улуғ дўстлик Ватанида фарзандингман мен сенинг,
Бородино, Бородином менинг.

Ким отилса қучоғингга —нияти пок чин башар,
Ким талпинса чироғингга — нур қидирган эркпарвар.
Ким талпинса тупроғингга — қалбида меҳринг яшар,
Ким гул экса чорбоғингга — тинчликни қилган ҳунар.
Эрку нажот қалъасисан, қуёшдай иссиқ меҳринг,
Бородино, Бородином менинг.

Фалакиёт ичра офтоб сузиб юраркан токи,
Йигит қизга бўстондан гул узиб бераркан токи,
Бир жон дардин минглаб киши баҳам кўраркан токи,
Тинчликнинг зўр анжумани қизиб тураркан токи,
Россиядек умринг боқий, боқийдир шонинг сенинг,
Бородино, Бородином менинг.

Мақсад байроғи

Одамлар қалбида давр дардлари,
Урушнинг битмаган яраси ҳамон.
Хотираси тирик Ватан мардлари,
Келажак наслнинг ёди бегумон.

Ҳамон зирқирайди, оғриқдан тани,
Юраги зардадир ўқ парчасидан.
Гарчи осойишта яшар Ватани,
Ҳайиқиб боқади тонг дарчасидан.

Давр дардларидан ҳаловати йўқ,
Қуроллар тиғида турибди жаҳон.
Ҳамон қитъаларда визиллайди ўқ,
Инсоннинг қонини тўкмоқда инсон.

Даврнинг энг оғир дарди—урушдир,
Калхатдек кезмоқда уруш балоси.
Урушнинг душмани, сокин турмушдир,
Фаровон ҳаётдан бўғиқ нидоси.

Тинчлик қўшинлари енгилмас, девкор,
Метиндек мустаҳкам музаффар сафи.
Уруш қалъаларин босар ҳужумкор,
Мақсад байроғида инсон шарафи.

Даво топмоқ учун энг мушкул дардга,
Давр дарди билан олингиз нафас.
Уруш балосига берингиз зарба,
Тинчликка йўғрилган даъват муқаддас.

Мангу жангчилар

Жангчи яралмаган аёллар гарчанд
Ҳаёт учун мангу олиб борган жанг.
Жонидан жон олиб туғилган фарзанд,
Уйини тўлдирган муаззам оҳанг.

Ҳаётга суиқасд қилса қай баттол,
Энг аввал учраган аёл қаҳрига.
Эрлардан олдинроқ қўзғалган аёл,
Қасос қидиргани душман заҳрига.

Аёл озор бермас бирор жонзотга,
Қалбига қотиллик бегона гарчи,
Ёв келса, қамчини босгану отга,
Эрларин урушга қўзғаган жарчи.

Аёллар ҳаётга бўлмаса она,
Наслдан-наслга қолмаса зурёд,
Бу жаҳон айвони бўлур вайрона,
Ҳаёт сўнар мангу кўтариб фарёд.

Аёллар ҳаётни эттирар давом,
Ҳаёт учун улар мангу жангчилар.
Қуёш ҳам аёлга беради салом,
Ҳаёт йўқ, аёллар бўлмаса агар.

Эрлардан аёллар матонати зўр,
Дўзахий жангларни кечирди омон.
Қаҳрига учради қўзғалса қонхўр,
Мангулик ҳаётга музаффар посбон.

Инсон ижодкори, ҳаёт онаси —
Аёллар қошида таъзимда бошим.
Эй, мангу жангчилар, бахт кошонаси,
Қуёшдек бор бўлинг, мунис қуёшим!

Барот БОЙҚОБИЛОВ.

• *Спорт*

КУЧЛИ ПОЛВОНЛАР — ТОШКЕНТДА

Бугун самбо бўйича СССР чемпионати байроғи кўтарилади

Республика пойтахтининг йирик спорт базаларидан бири — «Юбилейний» спорт саройи яна гавжумлашадиган бўлди. Бу ерда тўрт кун мобайнида мамлакатимизнинг энг кучли полвонлари қуролсиз ўз-ўзини ҳимоя қилиш усулини қўллаш бўйича қизғин беллашувларда куч синашадилар. «Совет Ўзбекистони» мухбири самбо кураши бўйича Ўзбекистон ССР давлат тренери Сайфиддин ХОДИЕВ билан учрашиб, мазкур мусобақага ҳозирлик ва уни ўтказиш билан боғлиқ тадбирлар ҳақида сўзлаб беришни сўради.

— Серқуёш республика пойтахтида мамлакат чемпионатининг ўтказилиши бежиз эмас, дейди С. Ходиев. — Боиси, республикамизда спортнинг кураш турига қизиқиш катта. Эркин, классик, дзюдо ва ниҳоят самбо кураши бўйича республикамиз полвонлари мамлакат ва халқаро майдонларда довруқ қозонишаётгани мухлисларга аён. Жумладан, эркин кураш усталари Арсен Фадзаев билан ака-укалар — Аслан, Махарбек ва Александр Хадарцевларнинг жаҳон биринчиликларида олқиш олиб келишаётгани шундан далолатдир. Умуман, миллий кураш мусобақалари мунтазам ўтказилаётгани, беллашувларни уюштириш учун қулай шароитлар яратилаётгани ҳам спортнинг мазкур турини оммавийлаштириш, иқтидорли ёшларни йирик майдонларга шайлашда аҳамият касб этмоқда. Чунончи, спортнинг самбо тури билан Бухороча беллашув усулларининг муштараклиги қанчадан-қанча йигитларнинг етук полвонлар сафига қўшилишига имкон бермоқда.

Кейинги ўн йил мобайнида Тошкентда самбо бўйича иккинчи марта мамлакат чемпионати ўтказилмоқда. Ўтган давр мобайнида республикамиз самбочилари орасида жаҳон кубогининг соҳиби Собир Адигезалов, ёшлар ўртасида жаҳон чемпионатининг икки бор ғолиби Виталий Рибинин ҳамда ёшлар ўртасида СССР биринчилигининг совриндори Константин Яшин каби курашчилар камол топди. Бугунги кунда эса улар сафини жаҳон майдонларида совет спорти шарафини муваффақиятли ҳимоя қилишга қодир полвонлар тўлдириб турибди.

Мамлакат чемпионати йирик баҳслардан бирига айланиши кутилмоқда. Иттифоқдош республикалар ҳамда Москва ва Ленинград терма командаларининг 250 дан ортиқ самбочиси иштирок этади. Шахсий команда чемпионатида мухлислар энг кучли полвонлар беллашувини кўришга муяссар бўладилар. Чунончи Ленинград шаҳридан жаҳон чемпиони Антон Новиков, Омскдан СССРда хизмат кўрсатган спорт мастери Алексей Пушница, РСФСР терма командасининг вакиллари, жаҳон чемпионлари ва совриндорларидан Анатолий Баранов, Алексей Халиулин, Игорь Швай, Грузиядан чиққан жаҳон чемпиони Олег Терновик, қозоғистонлик Европа чемпиони Олмос Мусабеков каби полвонларнинг кураш майдонига чиқиши кўпчиликда яхши таассурот қолдиради, деган умиддамиз.

Ҳакамлар ҳайъати ҳам шунга яраша тузилган. 70 судьядан 15 нафари халқаро тоифадаги ҳакамлардан иборат. Бутуниттифоқ тоифасидаги судьялар 40 кишини ташкил этса, қолганлари республика миқёсида эътибор қозонган ҳакамлардан таркиб топган. Халқаро тоифадаги судья Б. Климов бош ҳакамлик қилса, Г. Кумпан бош котиб этиб тайинланган. Шунингдек, республикамиз вакиллари ҳам беллашувлар боришини бошқарадилар. Владимир Волошин, Риза Фозилов, Анатолий Кочибеков, Ҳамид Тошхўжаевлар беллашувларни баҳолашда холис ва одилликка эътибор қилишни йўлга қўядилар.

Беллашувларга республикамиз полвонлари ҳам пухта ҳозирлик кўришган. Самбочиларимизга халқаро классдаги спорт мастери Комил Ибатуллин устозлик қилмоқда. Мусобақада 25 нафар курашчининг иштирок этиши кўзда тутилган. Улар орасида спорт мастери Игорь Пискарев, Раҳим Машарипов, халқаро классдаги спорт мастери Абубакир Жумановлар бор.

Мухлислар иқтидорли палвон Эркин Холиқовга катта умид боғлашмоқда. Шаҳрисабзлик бу полвон бир марта мамлакат чемпиони номига сазовор бўлган. Европа чемпиони номини олиб, жаҳон кубогини қўлга киритган. У халқаро классдаги спорт мастерларидан бири. Эркин бу сафар ҳам ўзининг чапдастлик, ташаббускорлик, вақтни беҳуда ўтказмаслик ва ҳужумкорлик хислатлари билан мухлису мутахассислар ишончини қозонади деб ўйлаймиз. Унинг командадоши жаҳон чемпиони Бобомурод Файзиев номини ҳам ишқибозлар ҳурмат билан тилга олишади. Тренер Арслон Илов устозлик қилаётган бу самбочи СССР ва жаҳон чемпиони бўлган. Халқаро классдаги спорт мастеридир. Шунингдек, спорт мастери Сергей Червяков ҳам катта-кичик мусобақаларда маҳорат кўрсатиб, мутахассисларда умид пайдо қилган полвонлардан.

Умуман Тошкентда бошланаётган мамлакат чемпионатида республикамиз вакиллари астойдил беллашиб, кўпчиликни қувонтиришга ҳаракат қиладилар.

Тошкентдаги «Юбилейний» спорт саройи залига 3 та кураш гилами тўшалган. Бу ерда бир неча кун мобайнида қизғин ва муросасиз курашлар бўлади. Бу сафарги беллашувлар полвонларнинг бўлажак йирик баҳсларга тайёргарлигини кўздан кечиришга имкон беради. Боиси май ойида Европа ва жаҳон чемпионатлари ўтказилади. Ана шу йирик беллашувда республикамиз полвонлари ҳам иштирок этишини таъминлаш Тошкентда ўтказилаётган мусобақаларнинг қай тарзда боришига кўпроқ боғлиқдир. Меҳмонлар ва курашчиларнинг бўш вақтларини уюштириш ва уларнинг дам олишларини ташкил этишга ҳам эътибор қилинмоқда. Улар республика пойтахтининг диққатга сазовор жойлари билан танишадилар. В. И. Ленин музейининг Тошкент филиалини зиёрат қилиб, республика Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасини томоша қиладилар. Хулоса қилиб айтганда, самбочилар мусобақаси курашчилар ва мухлислар учун ўзига хос спорт байрамига айланади.

• *Маънавий ва жисмоний имкониятлар кўриги*

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети қабул қилган оммавий-сиёсий ишлар, техник ва бадиий ижодиёт, жисмоний тарбия кўриги комплекс системаси программаси бўйича дастлабки босқич баҳслари давом этмоқда. Бу тадбир кенг қамровли бўлиб, республика аҳолисининг барча қатламини — болалар боғчасидан тортиб, ўқувчилар, студентлар ва меҳнаткашларнинг маънавий ва жисмоний имкониятларини кўрикдан ўтказиш мумкин бўлади. Бугунгача мактабгача тарбия муассасаларида дастлабки босқич бўйича мусобақалар ташкил этилди.

КИЧКИНТОЙЛАР ЮГУРГАНДА...

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ГАЗЕТАСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РАДИОСИНИНГ ҚЎШМА РЕЙДИ

Болалар боғчаларида кичкинтойларнинг югуриши, узунликка ва баландликка сакраши, теннис тўпини узоққа ва аниқ мўлжалга отиши, 14—20 метрга сузиш, саф тортиш, ҳаракатли ўйинлар, велосипед ёки самокат ҳайдаш баҳслари, ниҳоят ювиниш ва хоналарни тозалаш бўйича гигиеник кўникмалар ҳосил қилишда чаққонлик ва абжирликнинг ўзига хос синовлари ўтказилди.

Биз республика пойтахтининг бир қатор мактабгача тарбия муассасаларида дастлабки босқич бўйича кичкинтойлар ўртасида мусобақалар қандай уюштирилгани билан қизиқдик. Октябрь районига қарашли болалар боғчаларининг барчаси ўрта мактабларга бириктирилган бўлиб, мусобақа кунлари аниқланган ва уларни ташкил этиш бўйича масъул кишилар тайинланганди. Жумладан 343-болалар боғчасида 530га яқин кичкинтой тарбияланмоқда. Бу боғча коллективи 41-ўрта мактаб спорт залида жисмоний баҳслар кўригини ташкил этди.

— Ҳамма қатори болаларки маънавий ва жисмоний кўрикдан ўтказиб туриш келажакда ўз самарасини беради. Албатта, комплекс программа бўйича илгари сурилган талабларни рўёбга чиқариш ва йирик тадбирни амалга оширишга мактабгача тарбия муассасаларида ҳозирги шарт-шароитлар билан тўлиқ жавоб бериш қийин. Лекин ҳар йили ўтказиладиган ва ўзига хос анъана тусини оладиган хайрли ишдан четда қолиш — чекинишдир. Шу боис резервларни ишга солиш, имкониятлардан тадбиркорлик билан оқилона фойдаланиш ҳамиша бўлганидек манфаатли кечишига катта умид боғламоқдамиз. Тўғри, боғчаларимизда кўрик программасига мувофиқ кичкинтойлар баҳсини кўнгилдагидек уюштиришнинг имкони йўқ. Боғча заллари қизғин жисмоний машғулотлар уюштириш ва бадан тарбияга хос инвентарлар билан таъминланмаган. Шу жиҳатдан қараганда яқин мактаблар спорт залларидан фойдаланиш мақсадга мувофиқ бўлмоқда.

Боғча мудираси, Ўзбекистон ССР халқ маорифи аълочиси Н. Абдуллаеванинг сўзларидан кўриниб турибдики, комплекс программа бўйича ўтказилаётган кўриклар, мактабгача тарбия муассасаларида фойдаланилмаётган резервларни ишга солишга имкон бермоқда. Мазкур боғчада машқ тарзида ўтказилган мусобақаларда кучлилар ўзига хос сараланди. Натижада тайёрлов группасидан 14, катталар группасидан 10 нафар кичкинтойдан иборат терма команда таркиб топди. Ана шу болалар мактаб спорт залида кўрикдан ўтказилди. Болалар югуриш, мувозанат сақлаш каби машқларни мароқ билан бажардилар. Узунликка сакрашда 180—190 сантиметрлик натижалар ҳам кўрсатишди. Мавлуда Рашидова, Бахтиёр Мирзаев, Наби Абдуллаев, Лутфулла Тўлаганов, Жаҳонгир Тоировлар кўпчиликни қувонтиришди.

448-болалар боғчаси ҳам кичкинтойларнинг йирик масканларидан ҳисобланади. Кўп группали бу боғчада 460 нафардан ортиқ бола тарбияланади. Кичкинтойлар боғча мудираси Г. Назруллаева, методист М. Азизова раҳбарлигида кўрикка ҳозирлик кўришди. Тайёрлов группасининг 63, катта группанинг 41 нафар кичкинтойлари ўртасида саралаш мусобақалари ўтказилди. Шундан машқларни муваффақиятли бажарган 40 нафар ўғил-қиз 59-ўрта мактаб спорт залида кўрикдан ўтиш имкониятига эга бўлди. Болалар қарийб 13 норматив бўйича турли баҳсларни бажардилар. Шавкат Тешабоев, Зумрад Абдураҳмоновaларнинг чиқишлари мутахассисларга маъқул келди.

— Районимизда 60 га яқин мактабгача тарбия муассаси фаолият кўрсатмоқда, — дейди «Ёш куч» кўнгилли спорт жамияти район совети раиси ўринбосари М. Исломов. Болалар боғчаларда кичкинтойларнинг жисмоний имкониятлари кўригини ўтказишга муваффақ бўлинди. Сирасини айтганда, комплекс система программасига мувофиқ кўрик нормативларини топширишда бироз узилишлар бўляпти. Чунончи, Тошкент шаҳрида бўлгани каби районимиз боғчаларида ҳам сув бассейнлари йўқ. Кичкинтойларни сузишга ўргатиш учун сув бассейнлари бўлган мактаблардан бирига ёки Митрофанов номли сув спорти саройига боришни мўлжаллашга тўғри келди...

Кўрик мобайнида масаланинг ана шу томони ҳисобга олинмагани маълум бўлиб қолди. Наҳотки 12 группали, типовой боғчалар стандарт лойиҳаларига ўзгартиришлар киритишнинг иложи бўлмаса. Ахир узоқ йилларга мўлжалланган истиқболли боғчалар бугунданоқ талабга жавоб бермай қоляпти. Шундай бўлгач, янги қурилаётган ёки бунёд этиладиган мактабгача тарбия муассасалари чоғроқ сув бассейнига эга бўлса мақсадга мувофиқ бўлмасмикан. Мавжуд объектларда бундай қилишнинг имкони бўлмаса, боғчалараро сузиш масканларини вужудга келтириш ҳақида ўйлаб кўриш керак. Боиси, гўдакнинг юришдан олдин сузишни билиши хосиятли эканини олимларимиз эътироф этмоқдалар. Болаликдан сув бағрида яйраган кичкинтой камолотида бошқа болаларга нисбатан бақувват, мустаҳкам саломатлик каби хислатлар, маънавий ва жисмоний жиҳатдан кенгроқ имкониятлар бўлиши аниқланган.

Биз маънавий ва жисмоний имкониятлар кўригининг дастлабки босқичи — болалар боғчаларида уюштирилган баҳсларни республика пойтахтининг биргина райони мисолида кўздан кечириб, қатор камчиликлар борлигининг шоҳиди бўлдик. Боғчаларда ҳатто мавсумий сув ҳовузлари бўлишига ҳам етарли аҳамият берилмаётгани кўзга ташланмоқда. 343-боғча болалари кўрикдан ўтказилган 41-мактаб ҳовлисида чала, айни пайтда ремонтталаб сув бассейнининг ахлатхонага айланиб ётганини қандай баҳолаш керак. Шунингдек, 448-болалар боғчасига кираверишда қурилиши бошланган сув ҳовузи ҳам ўз ҳолига ташлаб қўйилган экан. Мазкур боғчани ўз оталиғига олган «Матбуот» полиграфия ишлаб чиқариш бирлашмаси кичкинтойларнинг яйраб ўсишлари учун кўп жиҳатдан ёрдам кўрсатмоқда. Лекин наҳотки саломатлик гарови бўлган сув ҳовузи қурилишини ниҳоясига етказиб, кичкинтойларга қувонч бағишлашнинг ҳам иложи бўлмаса.

Хулоса қилиб айтганда, комплекс программа бўйича ўтказилаётган кўрикнинг дастлабки босқичини муваффақиятли амалга ошириш учун ҳаракат қилинди. Зеро, Тошкент шаҳрининг замонавий боғчаларида кўрикни тўлақонли амалга ошириш учун етарли шарт-шароит бўлмай турганда республиканинг бошқа шаҳарларида, қишлоқларида, қолаверса, мослаштирилган мактабгача тарбия муассасаларида кўрик ишлари кўнгилдагидек ўтди, деб бўладими?

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети ва Бутуниттифоқ касаба союзлари марказий Совети «Ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш мақсадида саноат бирлашмалари, корхоналари ҳамда ташкилотларининг ва халқ хўжалиги бошқа тармоқларининг кўп сменали иш режимига ўтиши тўғрисида»ги қарорида мактабгача тарбия муассасалари ишини қайта қуриш билан боғлиқ кўпгина тадбирларни амалга ошириш кўзда тутилган. Жумладан, мазкур қарорда шундай дейилади: «...Болаларнинг бўш вақтини мазмунли ўтказишини ташкил этиш учун зарур шароитлар яратилсин, болаларнинг техникавий, бадиий ва бошқа турдаги ҳаваскорлик ижодиётида қатнашиши учун, ҳамда физкультура ва спорт билан шуғулланиши учун имкониятлар кенгайтирилсин».

Умуман республикада бошланган тадбир қизғин давом этмоқда. Меҳнаткашларнинг маънавий ва жисмоний имкониятларини кўрикдан ўтказиш босқичма-босқич амалга оширилаверади. Балки ҳар йили уюштириладиган мусобақаларда баъзи қийинчиликлар юзага келар. Лекин бундай камчиликлар қайта қуриш ва жадаллаштириш маромида бартараф этилаверади.

Ҳ. НОСИРОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.
А. АЛИМОВ,
Ўзбекистон радиоси мухбири.

[«Совет Ўзбекистони»нинг навбатдаги сони 14 мартда чиқади].

Редактор
Л. ҚАЮМОВ.

РЕКЛАМА ва ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси
ФАЛСАФА ВА ҲУҚУҚ ИНСТИТУТИ
секторлар бўйича вакант вазифаларга
КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

катта илмий ходимлар: фан кандидатлари;
кичик илмий ходимлар: социология, аграр ва табиатни муҳофаза қилиш ҳуқуқи;
мудирлар: фан доктори ёки фан кандидатлари; илмий ходимлар: илмий атеизм, жиноят ҳуқуқи, процесс ва криминология:
илмий ходимлар (2), **кичик илмий ходим:** хўжалик ҳуқуқи.
Конкурс муддати — 28 мартгача.
Мурожаат учун адрес: 700170, Тошкент шаҳри, Мўминов кўчаси, 9-уй, илмий секретарга.

•

ЎРТА ОСИЁ ИРРИГАЦИЯ ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ
вакант вазифаларга
ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Комплекс тадқиқотлар бўлими бўйича: бўлим мудири, 1, 2, 3, 4-лабораториялар нинг мудирлари (4), катта илмий ходимлар (5 илмий даражали, 8-илмий даражасиз), кичик илмий ходимлар (6),
КОНКУРС МУДДАТИ — 16 мартгача.
Адрес: 700187, Тошкент шаҳри, Қорасув-4 массиви, 11-уй.

•

ТОШКЕНТ ИРРИГАЦИЯ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШТИРИШ ИНЖЕНЕРЛАРИ ИНСТИТУТИ
кафедралар бўйича
ВАКАНТ ВАЗИФАЛАРГА
КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

мудир: сув хўжалиги экономикаси ва уни ташкил этиш;
доцентлар: чорвачилик фермаларини механизациялаштириш, қурилиш ва мелиорация машиналари, ерларни лойиҳалаштириш, экономика ва сув хўжалигини ташкил қилиш;
ассистент: инженерлик геодезияси.
КОНКУРС МУДДАТИ — 16 мартгача.
Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳри, Қори Ниёзий кўчаси, 39-уй, кадрлар бўлими.

•

ТАШКИЛОТЛАР ВА КОРХОНАЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!
«Узстройтранс» автотранспорт ишлаб чиқариш бирлашмасининг
АНГРЕН АВТОМОБИЛЬ РЕМОНТИ ЗАВОДИ
КрАЗ ва КамАЗ автомобиллари эҳтиёт қисмларини, шунингдек, пул ўтказиш йўли билан турли хил асбоб-ускуналарни
СОТАДИ
Мурожаат учун адрес: Тошкент области, Ангрен шаҳри, Навоий кўчаси, 3-уй. Телефонлар: 2-24-55, 2-47-61, 2-47-59.

•

Театр

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 12/III да **Бой ила хизматчи**, 13/III да **Курорт**, 14/III да **Ғариблар**.

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 12/III да **Тоҳир ва Зуҳра**, 13/III да **Тошболта ошиқ**, 14/III да **Зўлдир**.

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 12/III да **Томоша**, 13/III да **Вестсайд —87**, 14/III да **Узоқ қишлоқ**.

Тошкент политехника институти коллективи КПСС тарихи кафедрасининг катта ўқитувчиси Ш. П. Музаффаровга отаси

Музаффар ПУЛАТОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

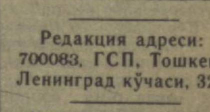

Редакция адреси: 700083, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-54-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.

• *Тингланг, томоша қилинг*

12 март, пайшанба

Телевидение

МТ-I. 8.00 — Зарядка. Мультфильм. Музика. 8.30 — Время. 9.15 — Мультфильм. 9.45 — Телеспектакль. 11.15 ва 16.30 — Янгиликлар. 16.45 — Қидирув характери. 17.00 — «Империянинг емирилиши». Бадиий фильм. 18.35— Дунё воқеалари. 18.50 — Инсон ва қонун 20.00 — Футбол шарҳи. 20.15 — Фигурали учиш. Жаҳон чемпионати. 21.30 — Время. 22.00 — Адабий учрашув. 23.25 — Дунё воқеалари. 23.35 — Дунё ва ёшлар.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Ҳужжатли фильм. 9.35 — Ўқув кўрсатуви. 10.05 — Испан тили. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Зоология. 12.00 — Москва бўйлаб саёҳат. 13.05 — «Урушнинг тўртинчи йили эди». Бадиий фильм. 14.25 — Тарих сабоқлари. 15.10 — Испан тили. 15.40 ва 18.30 — Янгиликлар. 18.45 — Теннис. СССР чемпионати. 19.30 — Саёҳатчилар клуби. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Ҳамдўстлик. 21.15 — Халқ оҳанглари. 21.30 — Время. 22.00 — Фигурали учиш. Жаҳон чемпионати. 22.40 — Музикали фильм. 23.50 — Янгиликлар.

УзТВ.I. 7.05 — Ритмик гимнастика. 7.30 — Беш йиллик одимлари. 7.40 — Ҳужжатли фильм. 7.50 — Салом, кичкинтойлар! 8.00 — Ахборот. 8.20 — Тонгги тароналар. 16.35 — ЎзССР тарихи. 17.05 — Телефильм. 17.30 — Янгиликлар. 17.40 — География. 18.15 — Инсон болаликдан бошланади. 18.50 — Мультфильм. 19.00— Чорвадор. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Ҳужжатли фильм. 19.55 — Фан уфқлари. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Ўзбек куйларидан концерт. 21.30 — Время. 22.00 — Ягона сиёсий кун. 22.30 — Ҳужжатли фильм.

УзТВ.II. 19.30 — Пионер телетайпи. 19.40 — Ритмик гимнастика. 20.00 — Балет шинавандалари учун. 20.40 — Реклама. 20.50 — Беш йиллик: ишлар ва одамлар. 21.30 — Время. **ФРУНЗЕ.** 22.00 — Адабий учрашувлар.

Радио

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Меҳнат шарофати. 9.30 — Халқ талантлари концерти. 9.50 — Бу ҳақда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети III пленумида гапирилган эди. 12.10 — Ишчинома. 13.00 — Малши. 13.30 — Л. Иванова куйлайди. 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.40 — «Гулдаста». 16.00 — Беш йиллик меҳнат суръатлари. 16.30 — Чолғу куйлари. 18.15 — Ўзбекистоннинг чет эллик меҳмонлари сўзлайдилар. 18.30 — Концерт. 19.20 — Юность Узбекистана. 21.00 — Халқаро кундалик. 21.10 — Адабий ўқиш. 21.30 — Чорвадорлар учун концерт. 22.30 — Классик шоирларнинг ғазаллари билан айтиладиган қўшиқлар.